

## Doorstroom mbo-hbo: studenten aan het woord over studiekeuze, verwachtingen en beleving



doorstroom en uitval mbo-hbo

### NRO-onderzoek doorstroom mbo-hbo

Deze publicatie is onderdeel van een grootschalig onderzoek dat loopt naar de doorstroom van mbo-studenten naar het hbo. Meer informatie hierover kunt u vinden op:

[www.tierweb.nl/tier/projects/project-verbeterde-aansluiting-mbo-hbo](http://www.tierweb.nl/tier/projects/project-verbeterde-aansluiting-mbo-hbo)

## Colofon

Titel	Doorstroom mbo-hbo: studenten aan het woord over studiekeuze, verwachtingen, prestaties en beleving.
Auteurs	Dr. José Mulder m.m.v. Pieter Aalders Msc.
Datum	September 2016
Projectnummer	30394.01

Expertisecentrum Beroepsonderwijs  
Postbus 1585  
5200 BP 's-Hertogenbosch  
T 073 687 25 00  
[www.ecbo.nl](http://www.ecbo.nl)



© ecbo 2016

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

## Inhoudsopgave

<b>1</b>	<b>Inleiding</b> .....	<b>5</b>
1.1	Startmonitor .....	6
<b>2</b>	<b>Wie vallen er uit of switchen en wanneer?</b> .....	<b>9</b>
2.1	Definitie van uitval en switch.....	9
2.2	Wanneer besluiten studenten te stoppen of switchen?.....	9
<b>3</b>	<b>Verschillen in studiekeuze</b> .....	<b>11</b>
3.1	Overtuigde studiekeuze?.....	11
3.2	Bewuste studiekeuze?.....	12
<b>4</b>	<b>Verschillen in studieverwachtingen</b> .....	<b>17</b>
4.1	Verwachte niveau en intensiteit van studie.....	17
4.2	Verwachte studieproblemen .....	17
4.3	Inschatting diplomakans .....	19
4.4	Verwachte mate van thuisvoelen .....	19
<b>5</b>	<b>Verschillen in prestaties en beleving</b> .....	<b>21</b>
5.1	Inzet en prestaties tijdens opleiding .....	21
5.2	Ervaren van belemmeringen.....	23
5.3	Ervaren van studieproblemen .....	24
5.4	Thuisvoelen .....	26
5.5	Tevredenheid over contacten .....	27
<b>6</b>	<b>Terugkijkend oordeel</b> .....	<b>29</b>
6.1	Het beeld van de studie .....	29
6.2	Oordeel voorlichting .....	30
6.3	Aansluiting op eerdere studie en vaardigheden .....	30
6.4	Oordeel studeerbaarheid van de opleiding .....	32
6.5	Integratie in de opleiding .....	33
6.6	Eindoordeel studie.....	34
<b>7</b>	<b>Samenvatting &amp; Conclusies</b> .....	<b>37</b>
	<b>Literatuur</b> .....	<b>41</b>
	<b>Bijlage I</b> .....	<b>43</b>



# 1 Inleiding

Doorstroom mbo-hbo staat breed in de belangstelling. Er is veel aandacht voor de hoge uitvalcijfers van mbo-studenten op het hbo en de (on)mogelijkheden daar iets aan te doen. Opvallend genoeg komen studenten zelf in die discussies nauwelijks aan het woord.

Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van de stem van de student is dat het achteraf moeilijk is om studenten te vinden die zijn uitgevallen én hen op zo'n manier te bevragen dat er een goed beeld ontstaat waarom ze zijn uitgevallen.

Binnen het NRO-onderzoek naar de doorstroom mbo-hbo is daarom voor een andere aanpak gekozen.<sup>1</sup> Uitvallers worden niet bevroegd nadat ze zijn gestopt met hun studie, maar reeds bij aanvang van de studie. Dus vóóordat ze een beslissing hebben genomen om wel of niet te stoppen. Hiervoor is gebruik gemaakt van de Startmonitor.

De Startmonitor bevroegt eerstejaars studenten in september bij aanvang van hun studie, in december – halverwege het eerste studiejaar – en in juni bij de afsluiting van het eerste jaar. De Startmonitor laat studenten aan het woord vóóordat duidelijk is of diegene zal uitvallen of switchen. Pas gedurende het jaar blijkt of studenten uitvallen, switchen of doorgaan met hun studie (zie paragraaf 1.2 voor meer informatie).

Dit rapport geeft een uniek inzicht in het verschil tussen mbo-uitvallers en studenten die dezelfde studie blijven volgen wat betreft de motieven voor hun studiekeuze, verwachtingen, prestaties en beleving.

De focus van het rapport ligt op mbo-studenten, dat wil zeggen studenten die vanuit het mbo zijn doorgestroomd naar het hbo, en dan vooral degenen die zijn uitgevallen. In het rapport wordt steeds een vergelijking gemaakt tussen mbo-studenten die uiteindelijk stoppen met de hbo-studie en mbo-studenten die switchen en/of dezelfde studie blijven volgen. Daarnaast worden ook vergelijkingen gemaakt met havo-studenten die stoppen, switchen of doorstuderen.

Al met al worden zes groepen studenten vergeleken. Om het rapport overzichtelijk te houden zijn niet alle vergelijkingen in de tekst opgenomen. In de bijlagen kunnen echter alle tabellen teruggevonden worden.

Het eerste hoofdstuk van het rapport beschrijft de gehanteerde definities, zodat duidelijk is wat in dit rapport verstaan wordt onder uitvallers, switchers en studenten die doorstuderen. Vervolgens worden per hoofdstuk de verschillen beschreven die volgens studenten zelf bestaan wat betreft studiekeuze (hoofdstuk 2) verwachtingen (hoofdstuk 3) en prestaties en beleving (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 kijken studenten terug op hun eerste jaar hbo. Hoofdstuk 6 vat het rapport samen.

---

<sup>1</sup> Dit rapport is onderdeel van een driejarig onderzoek dat loopt naar de doorstroom mbo-hbo dat gefinancierd wordt via NRO. Meer info is te vinden op: <https://www.nro.nl/kb/405-15-620-verbeterde-aansluiting-mbo-hbo-wat-werkt/> en <http://www.tierweb.nl/tier/projects/project-verbeterde-aansluiting-mbo-hbo/>

## 1.1 Startmonitor

De uitkomsten die in dit rapport beschreven worden zijn afkomstig van de Startmonitor, editie 2012, 2013 en 2014.<sup>2</sup>

Deze monitor is bedoeld om het keuzeprocess van studenten in kaart te brengen: van de aanvankelijke studiekeuze tot het definitieve besluit aan het eind van het eerste studiejaar om met de opleiding door te gaan.

Op drie momenten in het eerste studiejaar worden studenten bevraagd:

- 1 De start van het studiejaar (september-oktober).
- 2 Na enkele maanden studie (december-januari).
- 3 Het einde van het eerste studiejaar (juni-juli).

In september worden de respondenten per brief aangeschreven via DUO en uitgenodigd voor de eerste internetenquête. In deze eerste enquête wordt respondenten gevraagd of zij bereid zijn later in het studiejaar nogmaals aan twee enquêtes deel te nemen. In deze drie enquêtes worden telkens de vragen voorgelegd die op dat moment aan de orde zijn.

In het schema hieronder staat aangegeven welke thema's op welke momenten aan studenten worden voorgelegd. De thema's staan op voor hand vast en zijn voor het onderhavige onderzoek niet aangepast.

### **Schema 1.1 Thema's waarop studenten bevraagd worden tijdens drie rondes Startmonitor**

<b><i>September:</i></b> <b><i>Keuzeprocess &amp; verwachtingen</i></b>	<b><i>December:</i></b> <b><i>Ervaringen na enkele maanden studie</i></b>	<b><i>Juni:</i></b> <b><i>Opmaken van balans na één jaar studie</i></b>
<ul style="list-style-type: none"><li>• Achtergrondgegevens</li><li>• Studiekeuze, voorlichting</li><li>• Studiehouding/prestaties in vooropleiding</li><li>• Verwachtingen</li><li>• Binding met opleiding</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Aansluiting</li><li>• Studiegedrag en inzet</li><li>• Integratie</li><li>• Binding</li><li>• Uitval</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Studievoortgang</li><li>• Waardering</li><li>• Binding</li><li>• Uitval</li><li>• Waarom juist doorgaan?</li></ul>

Jaarlijks wordt de Startmonitor in september tussen de 10 en 20.000 beginnende hbo-studenten ingevuld. Het aantal studenten dat aangeeft te willen stoppen dan wel te switchen blijkt per jaar echter beperkt. Om die reden is ervoor gekozen de respondenten over de jaren 2012, 2013 en 2014 samen te voegen en verder geen uitsplitsing te maken naar zaken als hogeschool, opleiding, geslacht etc.

Tabel 1.1 geeft een overzicht van de aantallen.

<sup>2</sup> De Startmonitor is een project van ResearchNed. De uitkomsten van de Startmonitor zijn niet openbaar. Voor het onderhavige onderzoek zijn dan ook gegevens aangekocht. Zie voor meer informatie over de Startmonitor: <http://www.researchned.nl/startmonitor/>

**Tabel 1.1 Respondenten van de Startmonitor; naar vooropleiding en studievoortzetting**

	<i>Mbo</i>			<i>Havo</i>		
	<i>Gestopt</i>	<i>Geswitcht</i>	<i>Door</i>	<i>Gestopt</i>	<i>Geswitcht</i>	<i>Door</i>
N	459	320	2.578	760	889	4.410

Belangrijk om te melden is dat niet achterhaald kan worden in hoeverre de uitvallers en switchers die deel hebben genomen aan de Startmonitor representatief zijn voor alle mbo-studenten en havisten die uitvallen en/of switchen na het eerste jaar op het hbo. De uitkomsten dienen dan ook met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden.





## 2 Wie vallen er uit of switchen en wanneer?

Omdat er nogal eens verschillende definities gehanteerd worden in de discussie over doorstroom en uitval, begint dit rapport met een uiteenzetting van de gehanteerde begrippen.

### 2.1 Definitie van uitval en switch

Dit rapport maakt gebruik van de gegevens van de Startmonitor. Voor het categoriseren van de studenten die aan de Startmonitor hebben meegedaan, zijn we afhankelijk van de vragen die studenten gesteld zijn én de antwoorden die respondenten geven hebben.

Zo definiëren we:

- *Mbo-studenten*: hbo-studenten die aangeven een mbo-diploma te hebben behaald én géén havo- of vwo-diploma.
- *Havo-studenten*: hbo-studenten die aangeven een havodiploma te hebben behaald.
- *Switchers*: hbo-studenten die in de vragenlijst van december of juni aangeven de eerst gekozen opleiding bij de eerste instelling te hebben afgebroken en (vrijwel) aansluitend te beginnen aan een nieuwe opleiding en/of instelling.
- *Stoppers*: hbo-studenten die in de vragenlijst van december of juni aangeven de eerst gekozen opleiding bij de eerste instelling te hebben afgebroken en niet op korte of lange termijn aan een nieuwe opleiding en/of instelling te beginnen. In het rapport wordt soms ook de term uitvallers voor deze studenten gebruikt.
- *Doorstudeerders*: hbo-studenten die in de vragenlijst van december en juni aangeven de eerst gekozen opleiding bij de eerste instelling te (blijven) volgen.

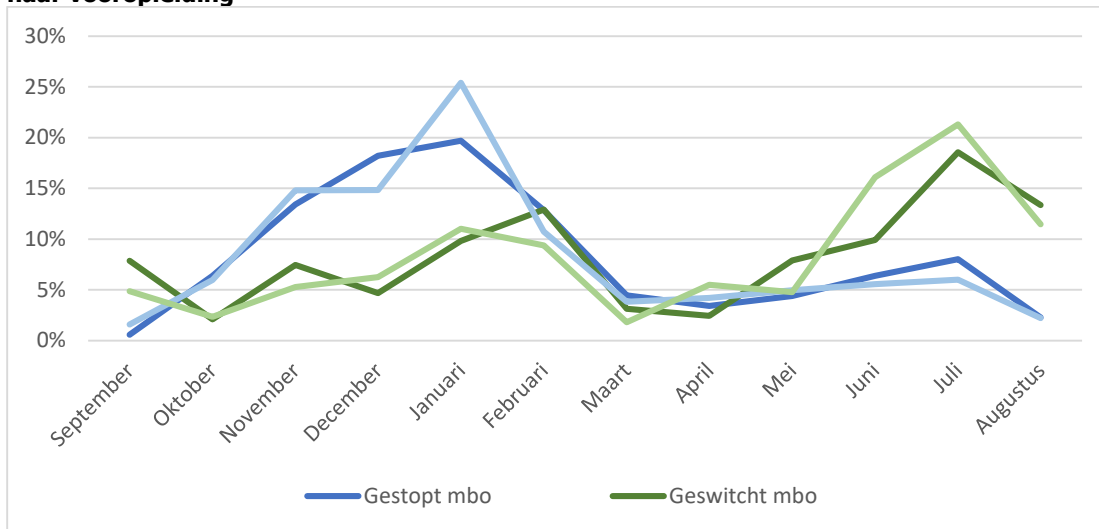
### 2.2 Wanneer besluiten studenten te stoppen of switchen?

Wanneer nemen studenten de beslissing om te stoppen of te switchen van studie? Het lijkt erop dat de beslissing om te stoppen veelal in de eerste helft van het eerste studiejaar genomen wordt en de beslissing om te switchen vooral in de tweede helft (zie figuur 2.1).

Zo'n twee van de drie studenten met een mbo-diploma én havodiploma die besluiten te stoppen met de studie, nemen deze beslissing in de eerste helft van het studiejaar. De piek ligt bij zowel mbo-stoppers als havo-stoppers rond de maand januari. De meeste studenten nemen de beslissing om te stoppen met hun studie na de kerstvakantie beslist nemen.

Voor switchers ligt de situatie anders. De meeste studenten die het eerste studiejaar besluiten te switchen doen dat in de tweede helft van het studiejaar. Dat geldt voor iets meer dan helft van mbo-switchers (55%) en voor zo'n 60% van de havo-switchers. De beslissing om te switchen wordt met name in de maand juli genomen, dus aan het einde van het studiejaar.

**Figuur 2.1 Moment van beslissing om te stoppen/switchen (gemeten in december en juni), naar vooropleiding**



*N: gestopt mbo=440; geswitcht mbo=184; gestopt havo=732; geswitcht havo=396*

### 3 Verschillen in studiekeuze

In hoeverre hebben de mbo-studenten die uiteindelijk stoppen met hun studie naar eigen zeggen een bewuste en weloverwogen studiekeuze gemaakt? En aan de hand van welke voorlichtingsinformatie hebben ze hun keuze gemaakt? Verschillen de mbo-stoppers hierop van mbo-doorstudeerders, mbo-switchers en havisten?

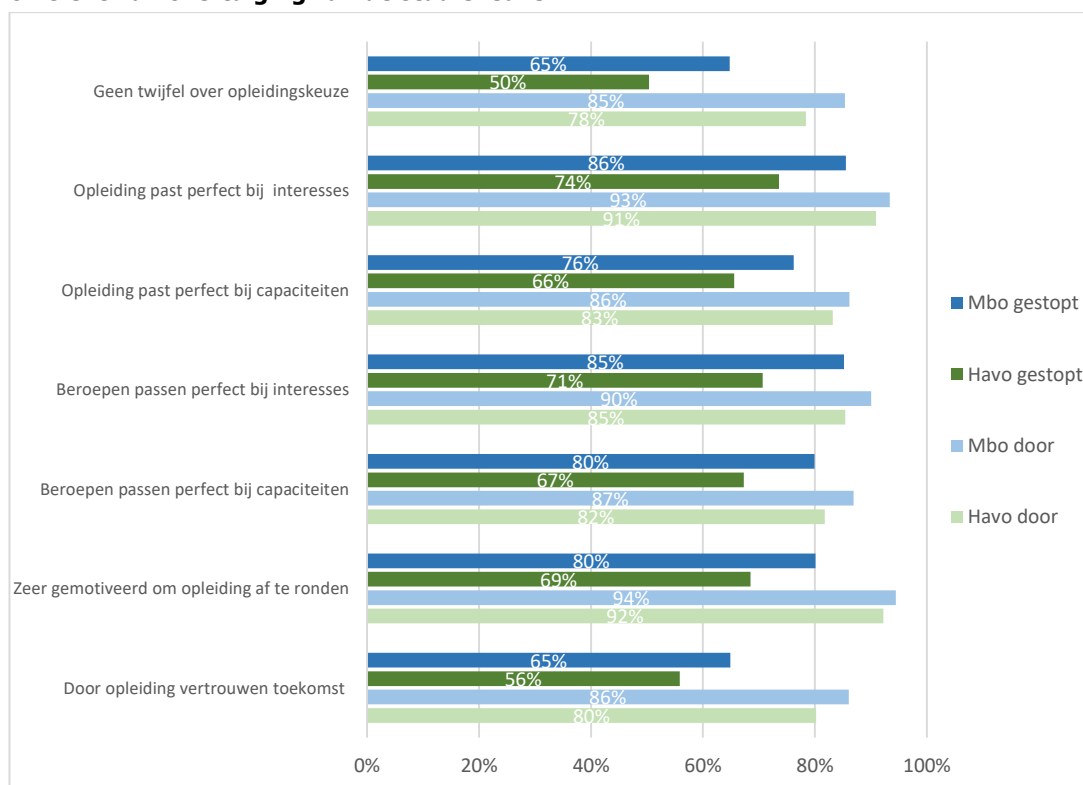
#### 3.1 Overtuigde studiekeuze?

Van de mbo-studenten die uiteindelijk stoppen met hun hbo-opleiding geeft 1 op de 3 reeds bij aanvang van de studie aan twijfels te hebben gehad over de gemaakte opleidingskeuze.

Mbo-studenten die door blijven studeren op het hbo, geven beduidend vaker aan niet te hebben getwijfeld. Tegenover 65% van de uiteindelijke stoppers die niet hebben getwijfeld over de studiekeuze staat 85% niet-twijfelaars bij de doorstudeerders (zie figuur 3.1).

Mbo-studenten die stoppen zijn overigens wel vaker zeker over hun opleidingskeuze dan de havisten die stoppen met hun hbo-opleiding, van hen heeft slechts 50% geen twijfel gekend.

**Figuur 3.1 Percentage studenten dat aangeeft het '(zeer) eens' te zijn met stellingen omtrent hun overtuiging van de studiekeuze**



N: (mbo gestopt = 431) (havo gestopt = 712) (mbo door = 2.350) (havo door = 4.042)

1 op de 4 mbo-studenten die stoppen met de hbo-opleiding geeft bij aanvang van de studie aan dat de gekozen opleiding niet perfect past bij hun capaciteiten, en 1 op de 7 mbo'ers die stopt vindt de studie niet perfect passen bij hun interesses. Daarnaast vindt 1 op de 5 mbo-studenten en 1 op de 7 mbo-studenten die uiteindelijk stoppen de *aansluitende beroepen* van hun opleiding niet perfect passen bij hun capaciteiten respectievelijk hun interesses.

Mbo-studenten die doorgaan met hun hbo-opleiding zijn vaker van mening dat de opleiding en de aansluitende beroepen perfect passen bij hun capaciteiten en hun interesses, maar de verschillen zijn niet opvallend groot. Opvallend is dat de havisten die uiteindelijk stoppen met de opleiding, deze opleiding en de aansluitende beroepen minder vaak perfect vinden passen bij hun capaciteiten en interesses dan de mbo-studenten die stoppen.

Tenslotte zien we dat 1 op de 5 mbo-studenten die stoppen met hun hbo-opleiding niet zonder meer gemotiveerd is om de opleiding af te ronden en dat 1 op de 3 stoppende mbo-studenten niet zonder meer vertrouwen heeft in de toekomst bij het volgen van de opleiding. De mbo-studenten die doorstuderen zijn meer gemotiveerd om de opleiding af te ronden (verschil van 14 procentpunten) en hebben door de opleiding vaker vertrouwen in de toekomst gekregen (verschil van 21 procentpunten).

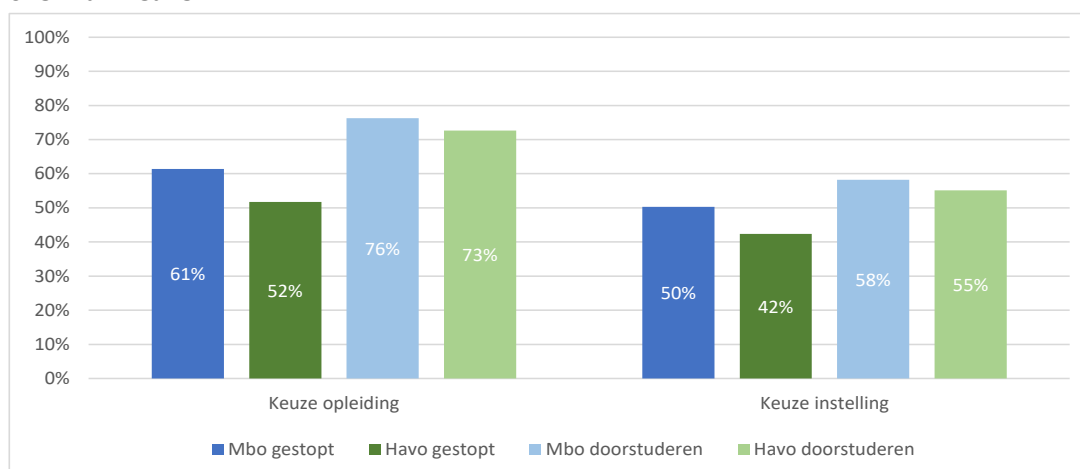
Opnieuw zien we onder de stoppers verschillen tussen de mbo-studenten en de havisten. De mbo-stoppers zijn vaker gemotiveerd om de opleiding af te ronden (verschil van 11 procentpunten) en hebben door de opleiding vaker vertrouwen in de toekomst gekregen (verschil van 9 procentpunten), dan de havo-stoppers.

### **3.2 Bewuste studiekeuze?**

In de vorige paragraaf zagen we dat zowel mbo-studenten als havo-studenten die uiteindelijk stoppen met hun hbo-opleiding bij aanvang al vaker twijfels hadden over hun opleidingskeuze dan studenten die de opleiding voortzetten. Hebben studenten die uiteindelijk stoppen dan misschien minder goed nagedacht over de keuze van hun opleiding en van de instelling?

In figuur 3.2 is te zien dat zo'n 60% van de mbo-stoppers aangeeft goed tot zeer goed te hebben nagedacht over hun opleidingskeuze. Van de mbo-studenten die doorstuderen is dat zo'n 75%. Bij havisten blijken de verschillen tussen stoppers en doorstudeerders nog groter: 52% van de havisten die uiteindelijk stopt geeft bij aanvang aan goed te hebben nagedacht over de studiekeuze, tegen 73% van de havisten die doorstuderen.

**Figuur 3.2 Percentage studenten dat aangeeft 'goed' tot 'zeer goed' te hebben nagedacht over hun keuze**



N: (mbo gestopt = 436) (havo gestopt = 721) (mbo door = 2.381) (havo door = 4.123)

Over de keuze van de *instelling* lijken mbo-stoppers minder vaak goed te hebben nagedacht dan over de keuze van de *opleiding* (respectievelijk 60% en 50% geeft aan daar goed over nagedacht te hebben). Doorstuderende mbo-studenten geven net iets vaker aan goed te hebben nagedacht over de instelling dan mbo-stoppers (verschil van 8 procentpunten).

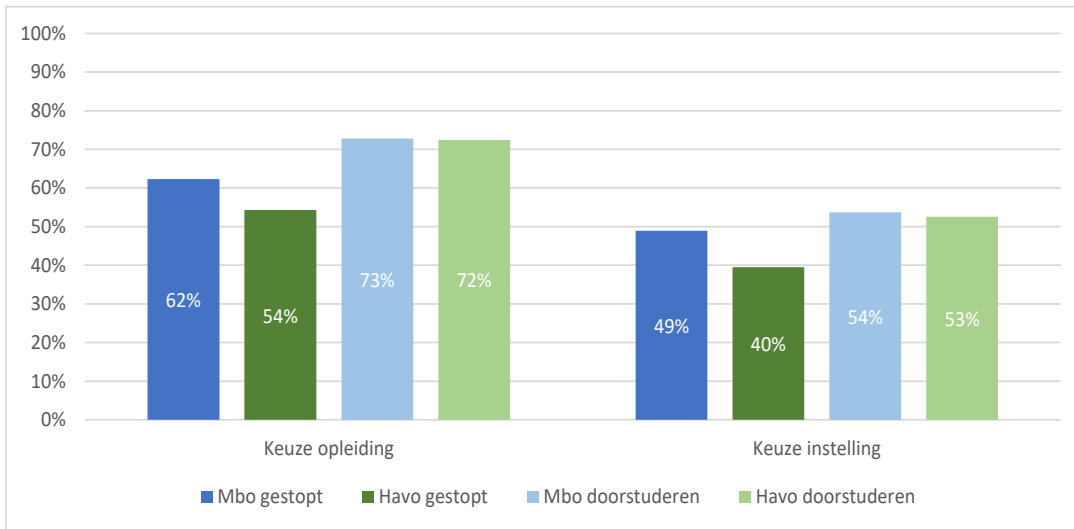
De mbo-studenten die stoppen met hun hbo-opleiding hebben tot slot vaker goed nagedacht over de opleidings- en instellingskeuze dan de havisten die stoppen met hun hbo-opleiding, hoewel de verschillen niet groot zijn.

Naast de vraag of een student heeft nagedacht over de zijn of haar keuze, is ook gevraagd naar de hoeveelheid informatie die ze hebben verzameld voor het maken van hun keuze. Het merendeel van bevroegde mbo-stoppers vindt 'veel tot meer dan voldoende' informatie te hebben vergaard voor het maken van een keuze voor hun opleiding (62%, zie figuur 3.3). Het aandeel ligt hoger bij mbo-studenten die doorstuderen (73%).

Met betrekking tot de instelling geven beduidend minder studenten aan veel tot meer dan voldoende informatie te hebben verzameld (49% vs 54%).

Bij de verschillende groepen havisten zien we eenzelfde beeld als bij de mbo-studenten.

**Figuur 3.3 Percentage studenten dat aangeeft zelf 'veel' tot 'meer dan voldoende' informatie te hebben verzameld voor het maken van hun keuze**

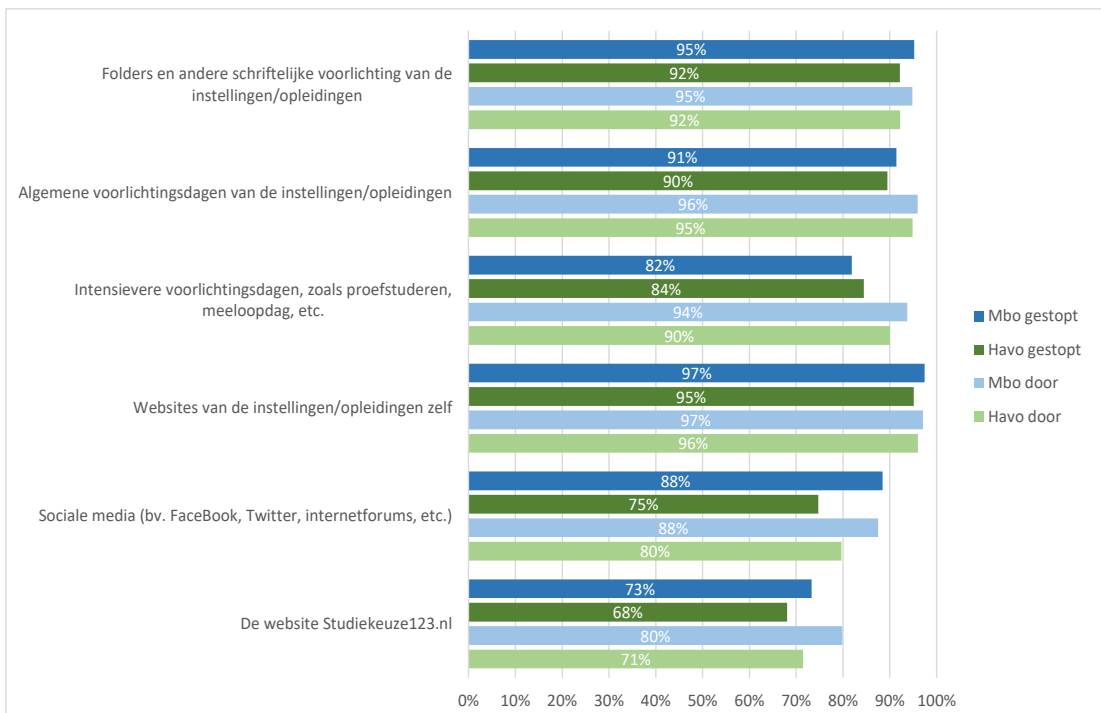


N: (mbo gestopt = 436) (havo gestopt = 721) (mbo door = 2.382) (havo door = 4.126)

Gevraagd naar de voorlichtingsbronnen, zien we dat stoppers nagenoeg in dezelfde mate gebruik maken van voorlichtingsbronnen als de doorstudeerders, ongeacht de vooropleiding (figuur 3.4).

Mbo-studenten en havisten wijken nauwelijks af wat betreft het gebruik van voorlichtingsbronnen. Het enige verschil zit in het gebruik van sociale media. De stoppende mbo-studenten hebben hier vaker gebruik van gemaakt dan havo-stoppers (verschil van 13 procentpunten).

**Figuur 3.4 Welke voorlichting hebben studenten gebruikt m.b.t. de gekozen opleiding?**



N: (mbo gestopt = 75) (havo gestopt = 260) (mbo door = 319) (havo door = 1.451)

Tot slot komt naar voren dat er, ongeacht vooropleiding en studievoortzetting, vaker gebruik wordt gemaakt van de schriftelijke voorlichting en de websites van de instellingen zelf, dan van de website 'Studiekeuze123.nl'. Zo'n een derde van de studenten geeft aan geen gebruik te hebben gemaakt van de website 'Studiekeuze123.nl', terwijl bijna alle studenten gebruik maken van de schriftelijke voorlichtingsmaterialen en de websites van de instellingen zelf.





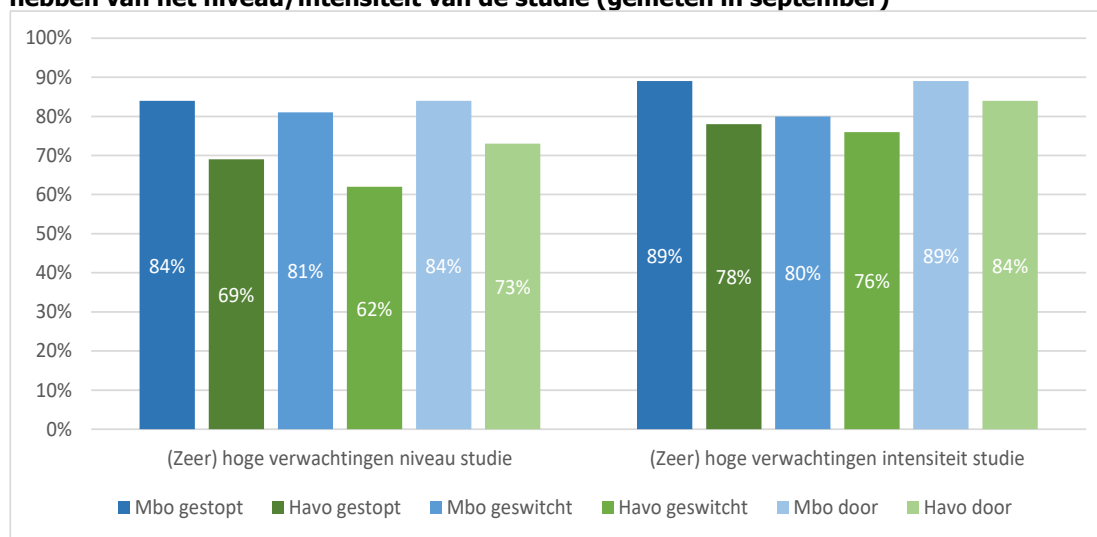
## 4 Verschillen in studieverwachtingen

Wat waren, bij aanvang van het eerste studiejaar, de verwachtingen van de mbo-studenten over het niveau en de intensiteit van studie? Verwachten zij zich thuis te gaan voelen in de studie? Wat waren hun verwachtingen ten aanzien van het eventueel optreden van eventuele studieproblemen? Verschillen de mbo-stoppers hierop van mbo-doorstudeerders, mbo-switchers en havisten?

### 4.1 Verwachte niveau en intensiteit van studie

Een ruime meerderheid van de mbo-studenten had bij aanvang van de hbo-opleiding hoge tot zeer hoge verwachtingen van zowel het niveau als de intensiteit van de opleiding (figuur 4.1). De mbo-studenten die stoppen met hun hbo-opleiding verschillen op beide punten niet van de mbo-studenten die switchen van opleiding of doorgaan met hun opleiding. De mbo-studenten hebben wel vaker hogere verwachtingen van het niveau van de hbo-opleiding dan de havisten, ongeacht of ze de hbo-opleiding stoppen, voortzetten of switchen.

**Figuur 4.1 Percentage studenten dat aangeeft 'hoge' tot 'zeer hoge' verwachtingen te hebben van het niveau/intensiteit van de studie (gemeten in september)**



*N: (mbo gestopt = 431) (havo gestopt = 712) (mbo geswitcht = 288) (havo geswitcht = 798) (mbo door = 2.352) (havo door = 4.048)*

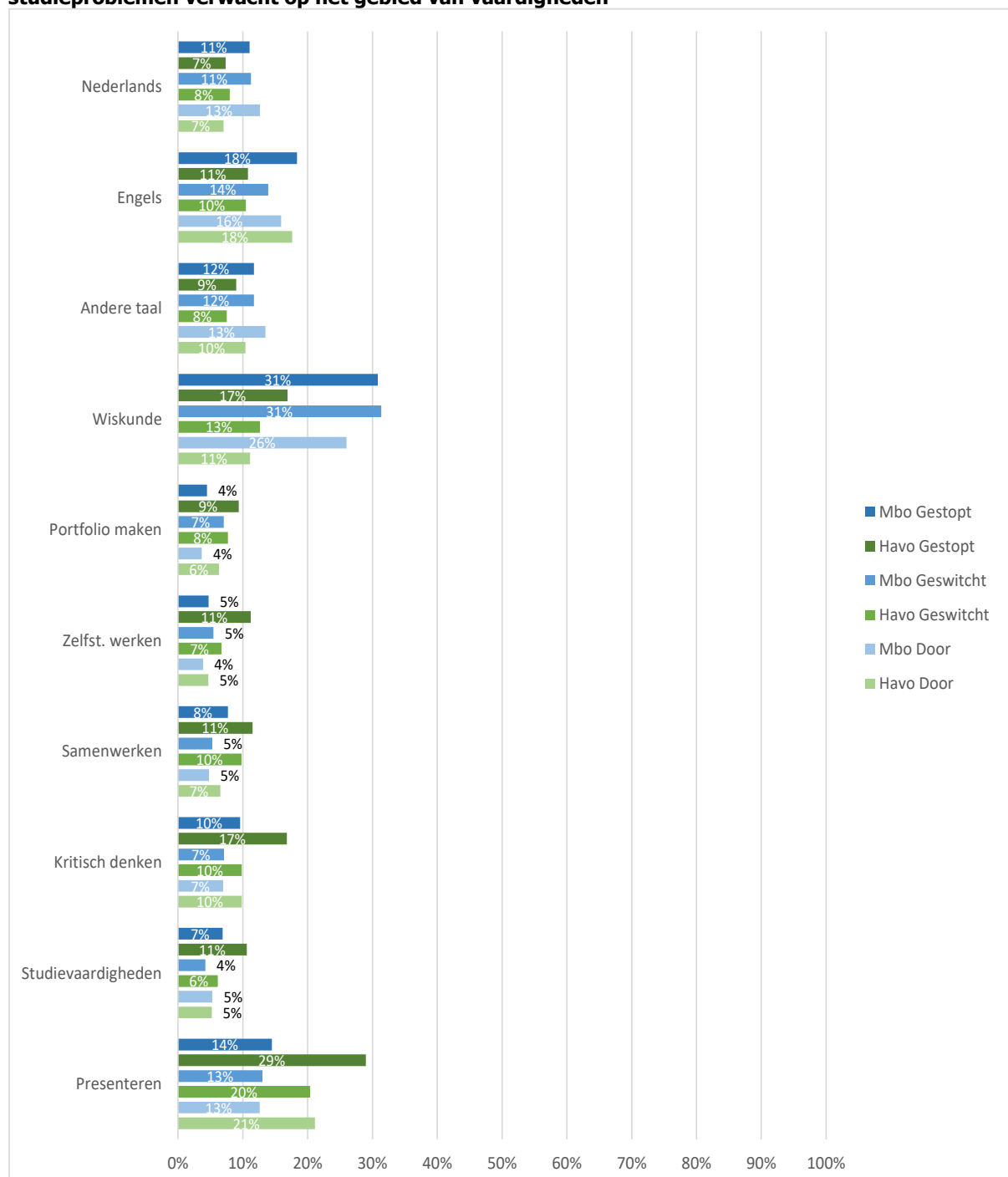
### 4.2 Verwachte studieproblemen

Als mbo-studenten hoge verwachtingen hebben van het niveau, verwachten zij dan ook dat ze studieproblemen zullen krijgen? Dit lijkt mee te vallen. De mbo-studenten verwachtten bij aanvang van hun opleiding het vaakst dat ze studieproblemen zullen ondervinden met 'wiskunde': bijna 1 op de 3 stoppende mbo-studenten en 1 op de 4 doorstuderende mbo-studenten verwacht dit (zie figuur 4.2).

Op het gebied van taal (Nederlands, Engels) verwacht ongeveer 15-20% van de mbo-studenten problemen te gaan ondervinden. De verschillen tussen stoppers en

doorstudeerders zijn klein. Als het gaat om vaardigheden als samenwerken en portfolio maken verwacht minder dan 10% van alle mbo-studenten problemen.

**Figuur 4.2 Percentage studenten dat bij aanvang van de studie (september) studieproblemen verwacht op het gebied van vaardigheden**



*N: mbo gestopt=431; havo gestopt=712; mbo geswitcht=288; havo geswitcht=798; mbo door=2.351; havo door=4.045*

Havisten verwachtten bij aanvang van hun opleiding veel minder vaak studieproblemen op het gebied van wiskunde. Het verschil tussen mbo-studenten en havisten is, onder de stoppende studenten, 14 procentpunten. Onder de switchende studenten is het verschil 18 procentpunt.

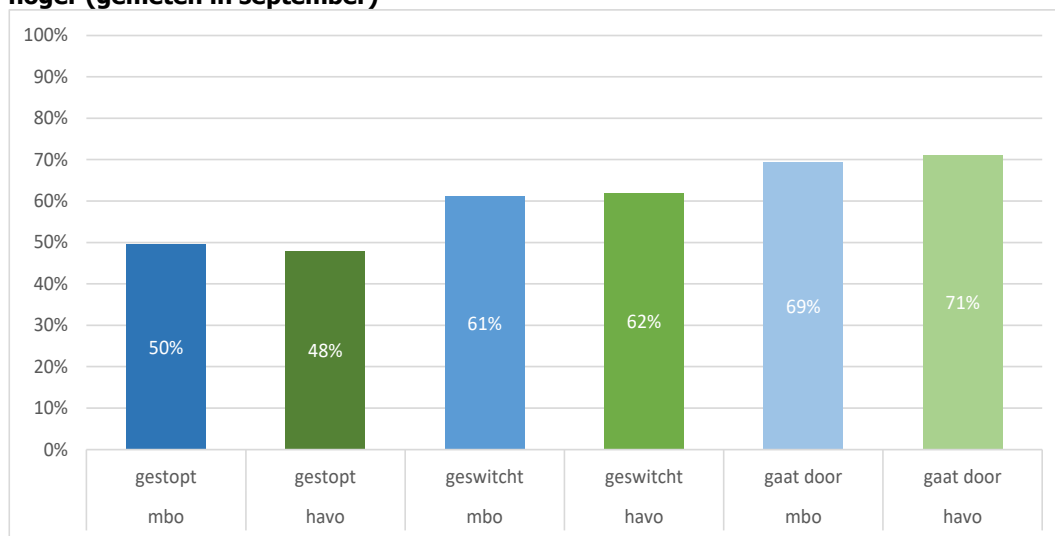
Havisten daarentegen verwachtten bij aanvang van hun hbo-opleiding vaker studieproblemen op het gebied van 'presenteren' dan de mbo-studenten. Vooral onder de stoppende studenten is het verschil groot: 15 procentpunten. Mbo-stoppers verwachten niet vaker problemen te ondervinden met presenteren dan mbo-doorstudeerders.

### 4.3 Inschatting diplomakans

Bij aanvang van de studie verwachten studenten die uiteindelijk zullen doorstuderen de kans dat ze het diploma halen beduidend hoger in dan studenten die uiteindelijk met de studie stoppen (zie figuur 4.3).

De helft van de mbo-stoppers schat de kans dat ze het diploma halen op 80% of hoger; onder de mbo-doorstudeerders schat twee derde deze op 80% of hoger. De switchers nemen een middenpositie in. Onder de havisten zien we eenzelfde patroon. De mbo-studenten verschillen zelf nauwelijks van de havisten.

**Figuur 4.3 Percentage studenten dat de kans dat ze het diploma halen schat op 80% of hoger (gemeten in september)**



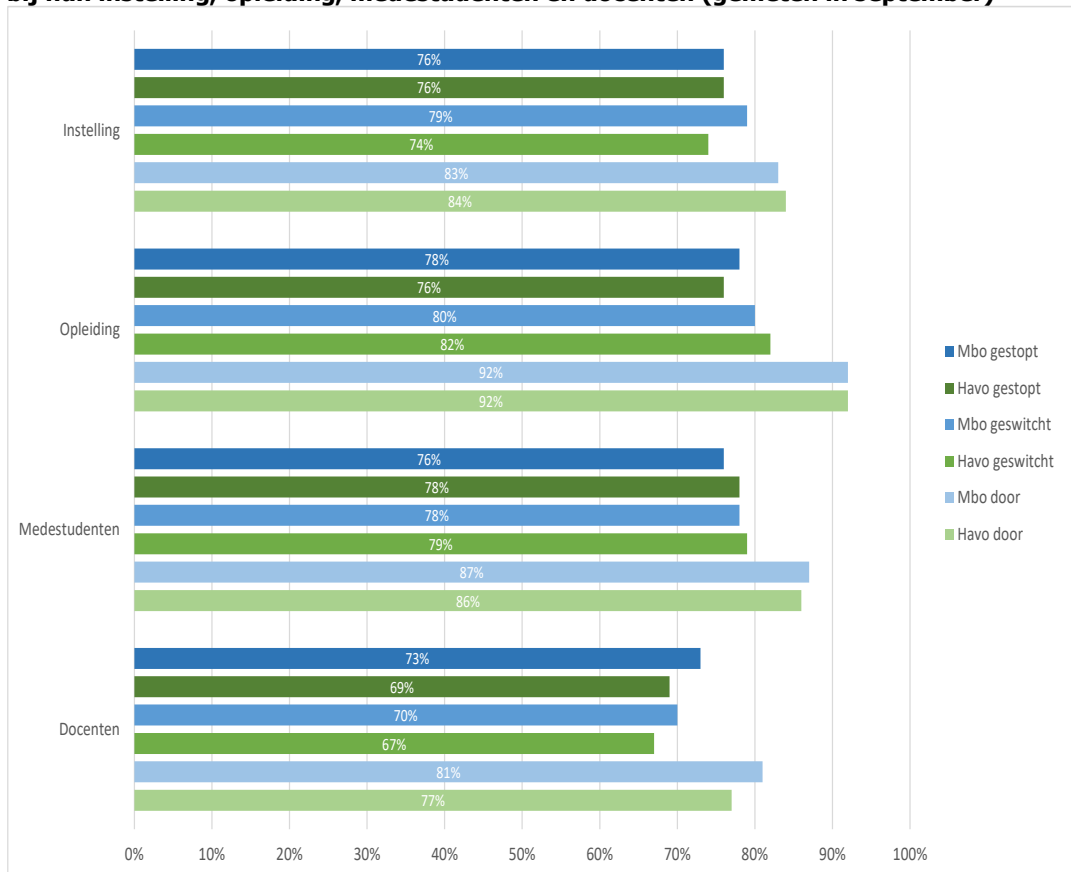
*N: mbo gestopt=431; havo gestopt=712; mbo geswitcht= 287; havo geswitcht = 794; mbo door=2.350; havo door = 4.039)*

### 4.4 Verwachte mate van thuisvoelen

De mbo-studenten die uiteindelijk stoppen met de hbo-opleiding blijken bij aanvang van de studie minder vaak te verwachten dat ze zich thuis zullen voelen in de opleiding dan de mbo-studenten die de opleiding voortzetten (figuur 4.4). 1 of de 5 mbo-stoppers verwachtte bij aanvang dat ze zich niet goed thuis zouden gaan voelen in de opleiding, terwijl dit voor 1 op de 10 mbo-doorstudeerders geldt. Ook verwachten veel mbo-stoppers al bij de aanvang van de studie dat ze zich minder goed zullen thuisvoelen bij de instelling, hun medestudenten en de docenten. Maar de verschillen met mbo-doorstudeerders zijn echter wel minder groot (zie figuur 4.4).

Opvallend is dat switchers, ongeacht de vooropleiding, nauwelijks verschillen van de stoppers op deze punten. Dat geldt ook voor de havisten.

**Figuur 4.4 Percentage studenten dat verwacht zich 'sterk' tot 'zeer sterk' thuis te voelen bij hun instelling, opleiding, medestudenten en docenten (gemeten in september)**



*N: (mbo gestopt = 431) (havo gestopt = 712) (mbo geswitcht = 288) (havo geswitcht = 798) (mbo door = 2.351) (havo door = 4.046)*

## 5 Verschillen in prestaties en beleving

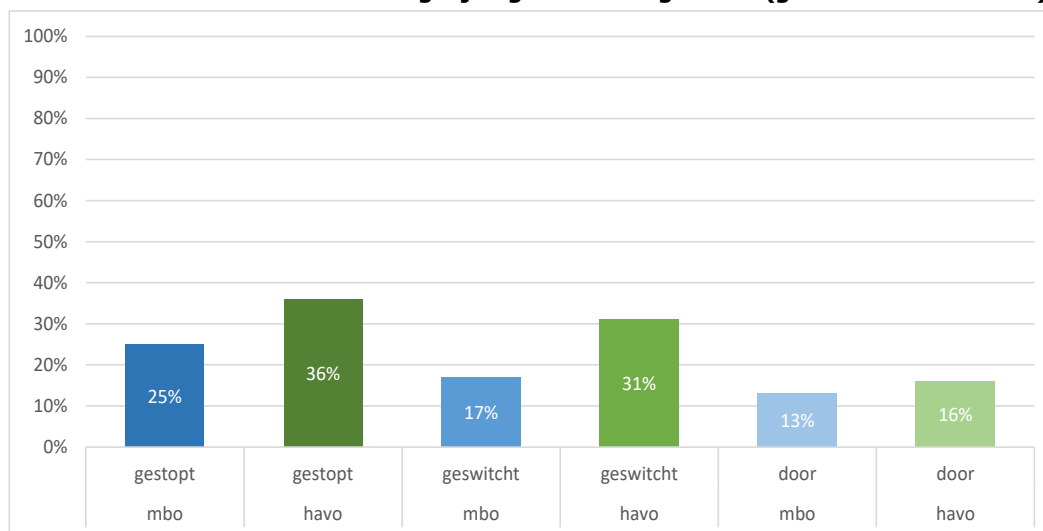
De studievoortgang halverwege het eerste studiejaar staat in dit hoofdstuk centraal. Hoe presteren de mbo-uitvallers tijdens de opleiding ten opzichte van andere studenten? Hoe presteren de uitvallers in het algemeen? Tegen welke belemmeringen lopen zij tegen aan? Hebben zij studieproblemen op het gebied van specifieke vaardigheden? Bij deze vragen worden de resultaten van alle onderscheiden groepen (zes) in beeld gebracht.

### 5.1 Inzet en prestaties tijdens opleiding

Mbo-studenten die uiteindelijk stoppen met de hbo-opleiding geven halverwege het jaar aan (veel) minder tijd te besteden aan de studie dan hun studiegenoten; de mbo-studenten die doorstuderen. Zo geeft 1 op de 4 mbo-stoppers aan minder tijd te besteden dan hun studiegenoten. Onder de mbo-doorstudeerders vindt 1 op de 7 dat (zie figuur 5.1). De mbo-switchers nemen een middenpositie in.

Eenzelfde patroon is te zien bij de havisten: waar 1 op de 3 stoppers aangeeft minder tijd aan de studie te besteden dan studiegenoten, geeft 1 op de 6 doorstudeerders dit aan. De havo-switchers liggen op dit punt wat dichterbij de stoppers.

**Figuur 5.1** Percentage studenten dat naar eigen zeggen (veel) minder tijd dan gemiddeld heeft besteed aan de studie in vergelijking met studiegenoten (gemeten in december)

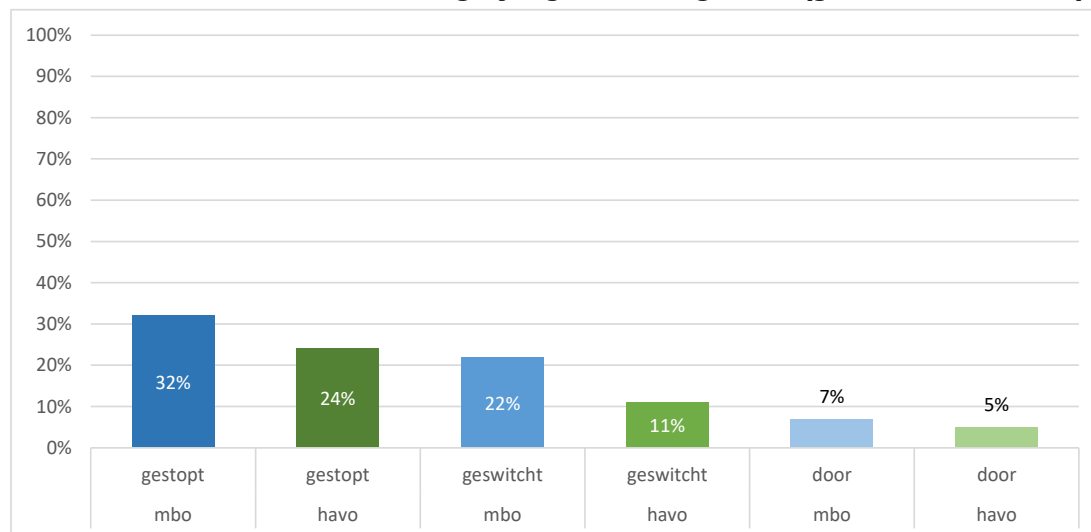


*N: (mbo gestopt = 291) (havo gestopt = 485) (mbo geswitcht = 147) (havo geswitcht = 423) (mbo door = 1.319) (havo door = 2.344)*

Wat betreft het halen van minder goede studieresultaten in vergelijking met studiegenoten, ligt de situatie anders. Alle mbo-studenten geven juist vaker aan minder goede studieresultaten te hebben behaald in vergelijking met studiegenoten, dan de havisten (figuur 5.2). Ondanks het feit dat mbo-studenten naar eigen zeggen meer tijd besteden aan de studie dan gemiddeld, geven zij ook vaker aan minder goede studieresultaten te hebben behaald dan gemiddeld.

Ook als het gaat om de studieresultaten halverwege het jaar geven studenten die uiteindelijk stoppen andere antwoorden dan studenten die doorstuderen. Zo haalt 1 op de 3 mbo-stoppers naar eigen zeggen minder goede studieresultaten dan studiegenoten, terwijl van de mbo-doorstudeerders maar 1 op de 14 dit aangeeft. De mbo-switchers nemen opnieuw een middenpositie in. Onder de havisten zien we een vergelijkbaar patroon.

**Figuur 5.2 Percentage studenten dat naar eigen zeggen (veel) minder goede studieresultaten heeft behaald in vergelijking met studiegenoten (gemeten in december)**



*N: (mbo gestopt = 291) (havo gestopt = 485) (mbo geswitcht = 147) (havo geswitcht = 423) (mbo door = 1.319) (havo door = 2.343)*

We zien dus dat studenten die stoppen met hun hbo-opleiding naar eigen zeggen minder tijd hebben besteed aan de studie én minder goede studieresultaten hebben behaald. Het verschil in inzet en prestaties zien we ook terug als we hier specifieker naar vragen. Zo probeert iets minder de helft van de mbo-stoppers naar eigen zeggen hoge cijfers te halen, terwijl meer dan twee derde van de mbo-studenten die hun studie voortzetten dit zegt te doen (zie figuur 5.3).

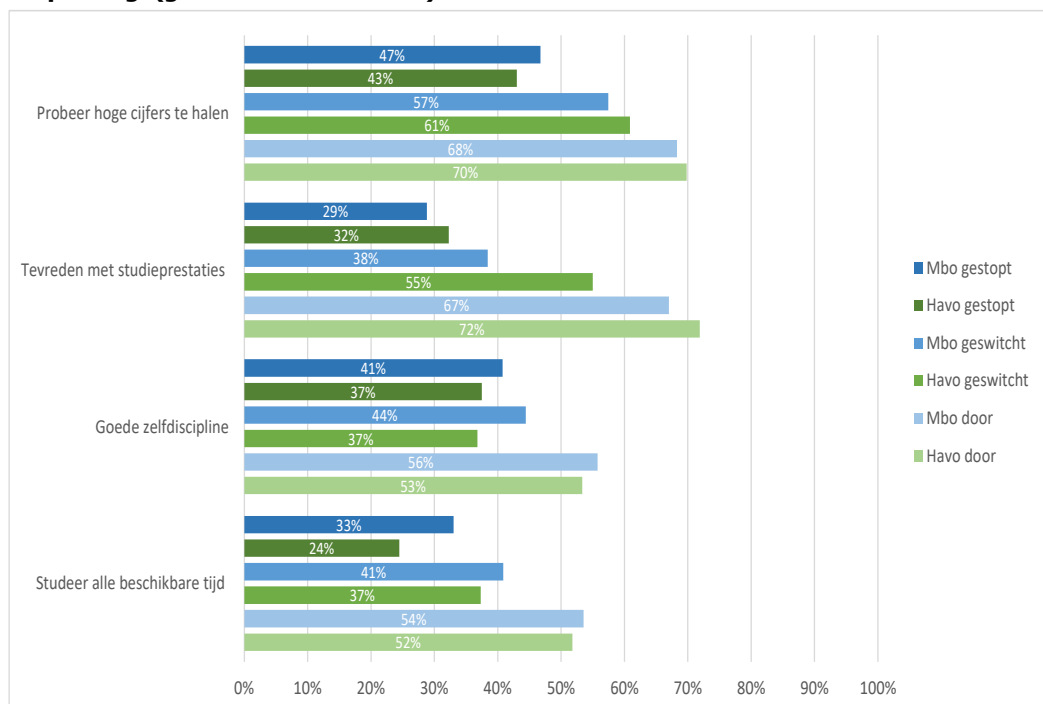
Een derde van de mbo-stoppers geeft aan alle beschikbare tijd te studeren, terwijl meer dan de helft voor de mbo-doorstudeerders dat aangeeft. Meer dan de helft (56%) van de mbo-doorstudeerders zegt te beschikken over een goede zelfdiscipline, terwijl dit voor 41% van de mbo-stoppers geldt.

Het grootste verschil zit hem overigens in de tevredenheid met de studieprestaties. Minder dan een derde van de mbo-stoppers is tevreden over de eigen prestaties, terwijl dit geldt voor meer dan twee derde van de mbo-doorstudeerders.

De mbo-switchers nemen een middenpositie in wat betreft het proberen te halen van hoge cijfers, het studeren op alle beschikbare tijden en de tevredenheid over de eigen studieprestaties. Qua zelfdiscipline verschillen de mbo-switchers nauwelijks van de mbo-stoppers.

De havisten studeren wat minder vaak op alle beschikbare tijden dan de mbo-studenten, wat overeenkomt met de mate van inzet die we in figuur 5.1 zagen. Deze verschillen zijn echter vrij klein, zeker onder de switchers en doorstudeerders. Wat betreft het proberen halen van hoge cijfers, de zelfdiscipline en de tevredenheid over de studieprestaties, zien we nauwelijks verschillen tussen mbo-studenten en havisten.

**Figuur 5.3 Inzet/prestatie tijdens studie: percentage 'van toepassing/helemaal van toepassing' (gemeten in december)**



*N: (mbo gestopt = 291) (havo gestopt = 486) (mbo geswitcht = 147) (havo geswitcht = 424) (mbo door = 1.319) (havo door = 2.345)*

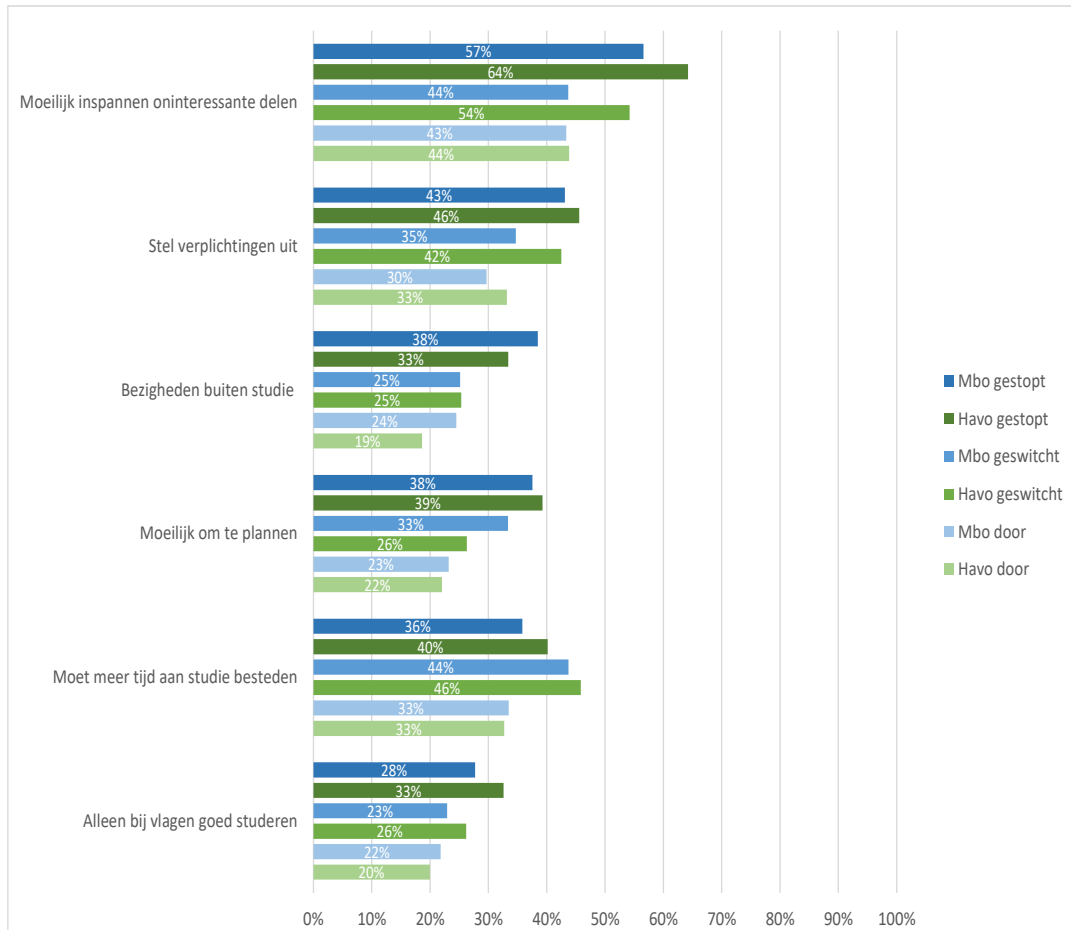
## 5.2 Ervaren van belemmeringen

Lopen studenten tegen belemmeringen aan? Het antwoord is ja; studenten die hun hbo-opleiding afbreken lopen vaker tegen belemmeringen aan dan de studenten die hun hbo-opleiding voortzetten, ongeacht de vooropleiding (figuur 5.4).

In vergelijking met mbo-studenten die doorstuderen hebben mbo-studenten die uiteindelijk stoppen met hun studie vaker moeite met het maken van een planning (verschil van 15 procentpunten). Ook hebben ze vaker moeite om zich in te spannen voor in hun ogen oninteressante delen van de studie (verschil van 14 procentpunten), hebben ze vaker bezigheden buiten de studie (verschil van 14 procentpunten) en stellen ze verplichtingen vaker uit (verschil van 13 procentpunten) (zie figuur 5.4).

Het zich moeilijk kunnen inspannen voor oninteressante delen van de studie wordt het vaakst genoemd als belemmering, namelijk door meer dan de helft van de stoppende mbo- en havo-studenten. Deze belemmering wordt echter ook het vaakst benoemd door de doorstuderende mbo- en havo-studenten.

**Figuur 5.4 Belemmeringen tijdens studie: percentage 'van toepassing/helemaal van toepassing' (gemeten in december)**



*N: (mbo gestopt = 291) (havo gestopt = 486) (mbo geswitcht = 147) (havo geswitcht = 424) (mbo door = 1.319) (havo door = 2.345)*

### 5.3 Ervaren van studieproblemen

Bij de aanvang van de studie zijn de studenten bevroegd over hun verwachting ten aanzien van de studieproblemen die zij mogelijk gedurende het eerste studiejaar gaan ondervinden op het gebied van specifieke vaardigheden (zie paragraaf 4.2). Het blijkt dat de mbo-studenten bij aanvang van hun opleiding het vaakst studieproblemen verwachtten met 'wiskunde'. Havisten verwachtten vaker studieproblemen op het gebied van 'presenteren'.

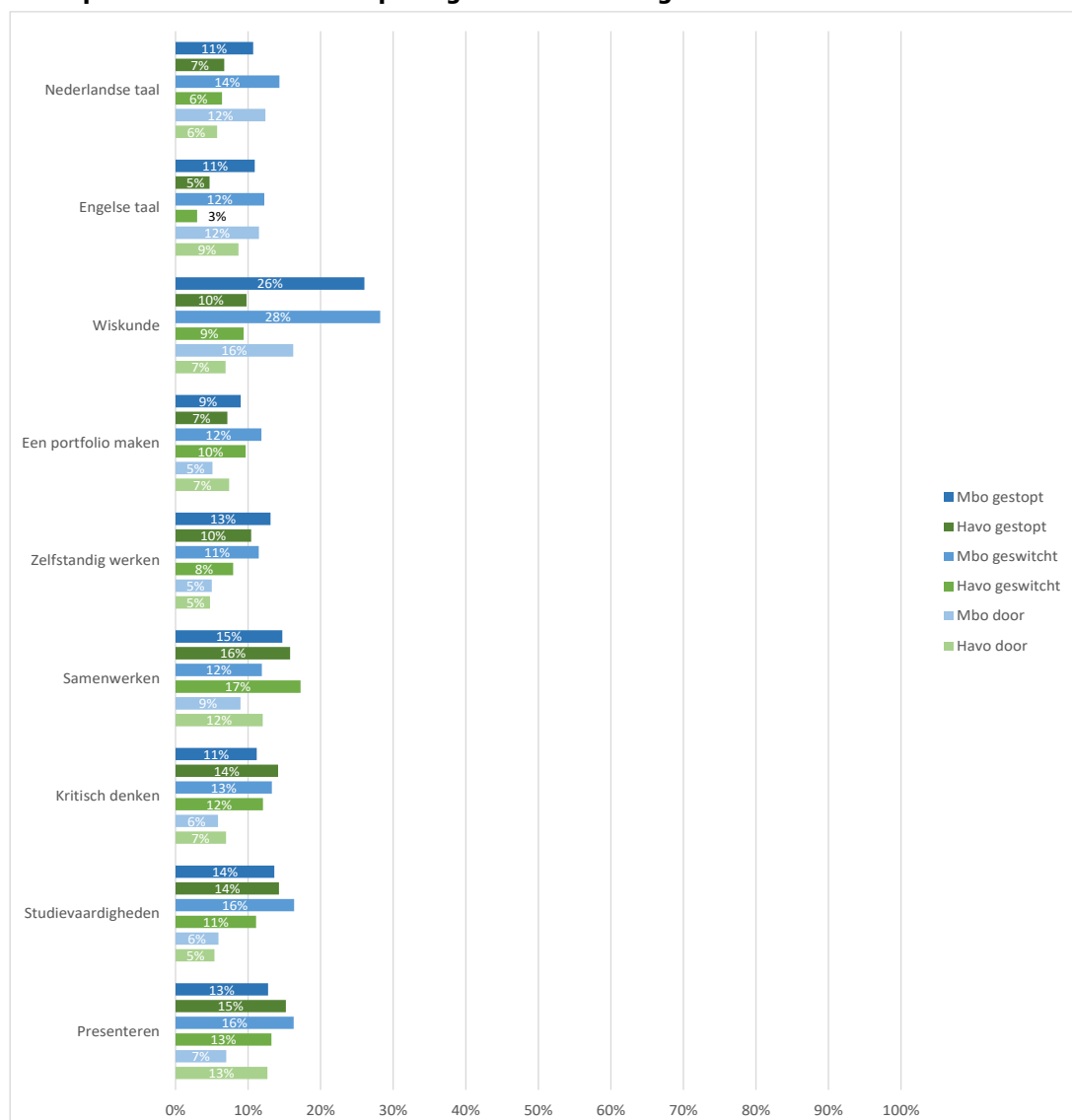
In december zijn de studenten bevroegd of er zich tot dat moment daadwerkelijk studieproblemen hebben voorgedaan.<sup>3</sup> In figuur 5.5 is te zien dat mbo-studenten, in overeenstemming met hun verwachting, het vaakst studieproblemen ondervinden op het gebied van wiskunde. Zo'n 25% van de mbo-stoppers en mbo-switchers geeft dat aan, tegenover 1 op de 6 mbo-doorstudeerders.

<sup>3</sup> In de vragenlijst van juni zijn de studenten ook bevroegd over studieproblemen. De uitkomsten blijken niet werkelijk af te wijken van de uitkomsten van december. De uitkomsten van juni zijn terug te vinden in de bijlage.



Van de mbo-stoppers geeft 15% of minder aan problemen te ondervinden op het gebied van de andere bevroegde vaardigheden (zie figuur 5.5). De percentages liggen bij de mbo-switchers en doorstudeerders vaak op dezelfde lijn.

**Figuur 5.5 Percentage studenten dat halverwege het 1e studiejaar (december) studieproblemen<sup>4</sup> ondervindt op het gebied van vaardigheden**



*N: (mbo gestopt = 304) (havo gestopt = 505) (mbo geswitcht = 158) (havo geswitcht = 440) (mbo door = 1.356) (havo door = 2.416)*

Van de stoppende havisten verwachtte bijna een derde van de studenten bij aanvang van het studiejaar problemen op het gebied van presenteren. In december blijkt dat slechts 1 of de 7 studenten daadwerkelijk studieproblemen te hebben ondervonden.

<sup>4</sup> Bij deze vraag gedefinieerd als een minimale score van '4' op een schaal van '1' (volstrekt niet) tot en met '5' (zeer sterk).

## 5.4 Thuisvoelen

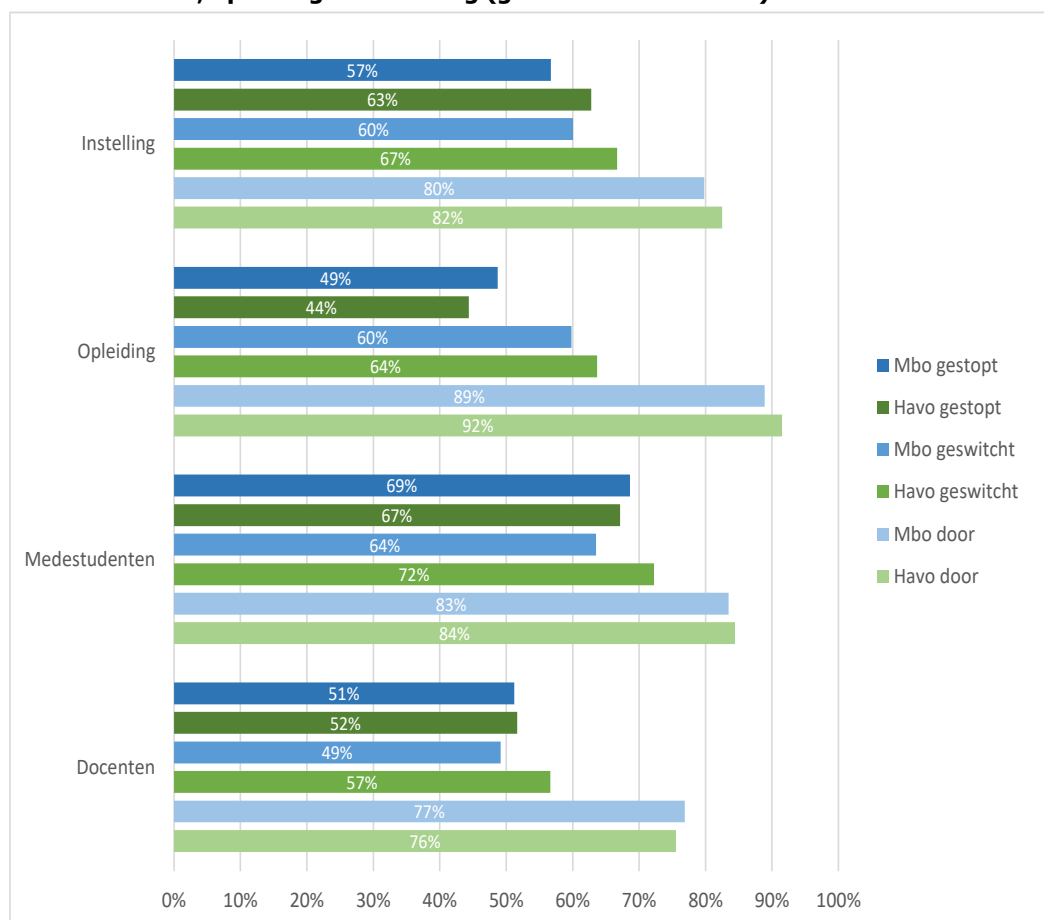
Studenten die uiteindelijk met hun hbo-opleiding stoppen, geven beduidend minder vaak aan dat ze thuis voelen in de opleiding dan studenten die hun studie voortzetten, ongeacht de vooropleiding (zie figuur 5.6).

Bij mbo-studenten is het verschil tussen stoppers en doorstudeerders het grootst wat betreft het zich thuis voelen in de opleiding: 40 procentpunten. Waar bijna 90% van de doorstuderende mbo'ers aangeeft zich thuis te voelen, geeft minder dan 50% van de mbo-stoppers dit aan.

Ook wat betreft het zich thuis voelen bij de docenten en op de instelling zijn er grote verschillen tussen de mbo-stoppers en mbo-doorstudeerders: respectievelijk 26 en 23 procentpunten (zie figuur 5.6).

Bij havisten zijn soortgelijke, grote verschillen te zien tussen stoppers en doorstudeerders.

**Figuur 5.6 Percentage studenten dat aangeeft zich thuis te voelen<sup>5</sup> bij de docenten, medestudenten, opleiding en instelling (gemeten in december).**



N: (mbo gestopt = 291) (havo gestopt = 484) (mbo geswitcht = 146) (havo geswitcht = 422) (mbo door = 1.315) (havo door = 2.336)

<sup>5</sup> Gedefinieerd als een minimale score van '4' op de volgende schaal: '1' (volstrekt niet) - '5' (zeer sterk).

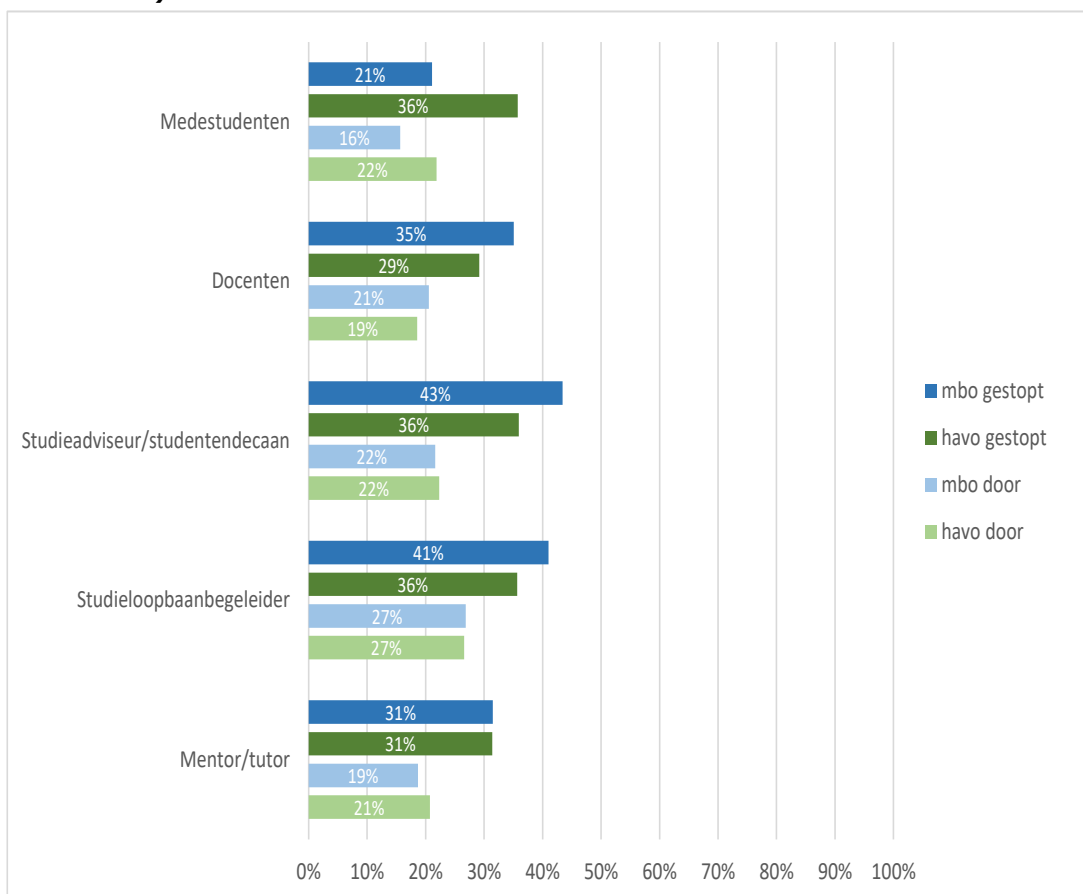
## 5.5 Tevredenheid over contacten

Zijn studenten tevreden over hun contacten met medewerkers die aan de opleiding zijn verbonden? In vergelijking met mbo-studenten die doorgaan, geven mbo-studenten die uiteindelijk hun opleiding stoppen vaker aan meer contact gewild te hebben met de studieadviseur (verschil van 21 procentpunten), de studieloopbaanbegeleider (verschil van 14 procentpunten), de docenten (verschil van 14 procentpunten) en de mentor (12 procentpunten) (zie figuur 5.7).

De mbo-stoppers hadden het vaakst liefst meer contact gewild met de studieadviseur (43%) en de studieloopbaanbegeleider (41%).

Havo-stoppers laten in vergelijking met havisten die doorstuderen eenzelfde beeld zien, ook zij hadden vaker contact gewild met medestudenten, docenten, studieadviseur, studieloopbaanbegeleider en mentor.

**Figuur 5.7 Percentage studenten dat aangeeft méér contact<sup>6</sup> gewild te hebben met de medestudenten, docenten, studieadviseur, studieloopbaanbegeleider en mentor (gemeten in december)**



*N: (mbo gestopt = 291) (havo gestopt = 484) (mbo door = 1.313) (havo door = 2.331)*

<sup>6</sup> Gedefinieerd als een maximale score van '2' op de volgende schaal: '1' (graag meer), '3' (tevreden zo), '5' (graag minder).



## 6 Terugkijkend oordeel....

Hoe beoordelen de studenten hun studie als ze daarop terugkijken? Bijvoorbeeld de aansluiting met hun voorafgaande studie en hun vaardigheden? Klopt achteraf het beeld dat ze hadden van de opleiding? Hoe beoordelen zij de voorlichting over de opleiding en de contacten tijdens de opleiding? Deze en andere thema's worden nu behandeld. Uiteraard staat ook hier de vergelijking van de stoppende mbo-studenten met de andere groepen centraal.

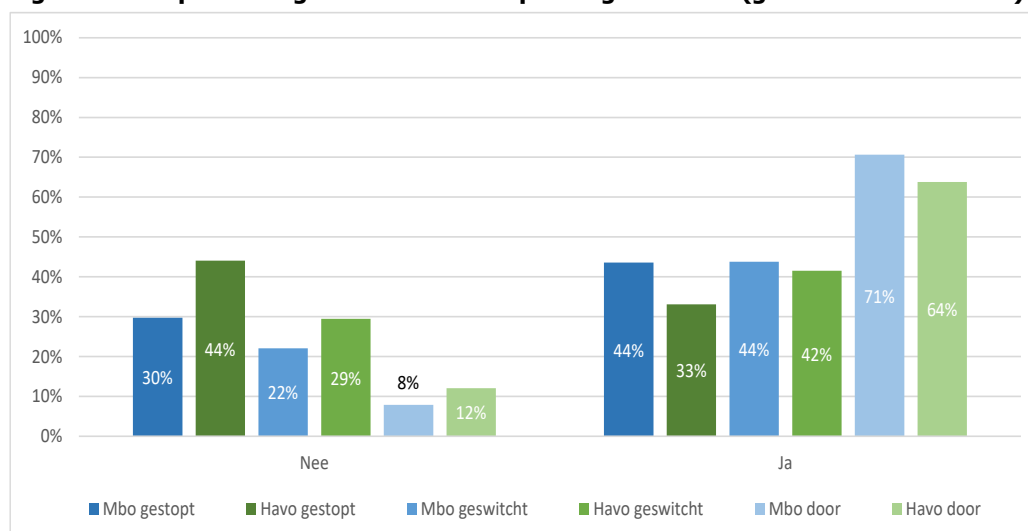
### 6.1 Het beeld van de studie

Op de vraag: klopte het eigen beeld van de opleiding achteraf, geven mbo-studenten die uiteindelijk stoppen beduidend vaker het antwoord nee, dan mbo-studenten die switchen of doorgaan (verschillen van respectievelijk 8 en 22 procentpunten), zie figuur 6.1. Omgekeerd beantwoorden mbo-studenten die doorstuderen deze vraag veel vaker met een volmondig 'ja', dan mbo-stoppers en mbo-switchers (beide een verschil van 27 procentpunt).

Wel is het zo dat meer mbo-stoppers aangeven dat het beeld van de opleiding achteraf wel overeenkwam met het eigen beeld (44%) dan mbo-stoppers voor wie dat niet opgaat (30 %).

Bij de mbo-stoppers klopte het beeld achteraf tot slot vaker dan bij de havo-stoppers (verschil van 11 procentpunten).

**Figuur 6.1 Klopte het eigen beeld van de opleiding achteraf<sup>7</sup> (gemeten in december)?**



*N: (mbo gestopt = 307) (havo gestopt = 510) (mbo geswitcht = 159) (havo geswitcht = 446) (mbo door = 1.363) (havo door = 2.430)*

<sup>7</sup> 'Ja' wordt gedefinieerd als minimaal een score van '4' op de volgende schaal: '1' (nee, volstrekt niet) - '5' (ja, zeer zeker). 'Nee' wordt gedefinieerd als een maximale score van '2'.

## 6.2 Oordeel voorlichting

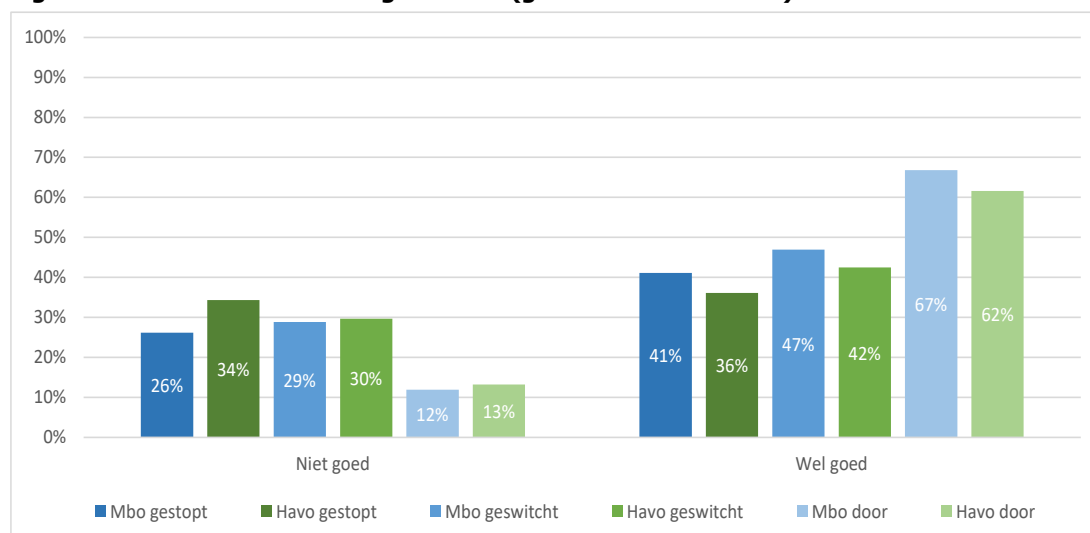
Wat vinden studenten achteraf van de studievoorlichting? Studenten die hun hbo-opleiding voortzetten blijken vaker tevreden over de voorlichting dan de studenten die hun hbo-opleiding stoppen, ongeacht de vooropleiding (figuur 6.2).

Het verschil onder de mbo-studenten bedraagt 26 procentpunten; van degene die doorstuderen is 67% tevreden tegen 41% van degene die zijn gestopt.

Omgekeerd zijn studenten die hun hbo-opleiding stoppen vaker *ontevreden* over de voorlichting dan de studenten die hun hbo-opleiding hebben voortgezet. Het verschil tussen de mbo-studenten die doorgaan en die stoppen is 14 procentpunten.

Ook hier laten mbo-studenten en havisten een vergelijkbaar beeld zien.

**Figuur 6.2 Oordeel<sup>8</sup> voorlichting achteraf (gemeten in december)**



*N: (mbo gestopt = 307) (havo gestopt = 510) (mbo geswitcht = 159) (havo geswitcht = 446) (mbo door = 1.363) (havo door = 2.430)*

## 6.3 Aansluiting op eerdere studie en vaardigheden

Wat betreft de aansluiting op hun vooropleiding, zijn mbo-studenten die uiteindelijk stoppen vaker ontevreden over de manier van onderwijs geven in het hbo, over de inhoud van de vakken én over de aansluiting van de opleiding op hun schriftelijke vaardigheden, dan de mbo-studenten die hun hbo-opleiding voortzetten. De verschillen in procentpunten zijn respectievelijk 15 procentpunten, 16 procentpunten en 15 procentpunten (zie figuur 6.3).

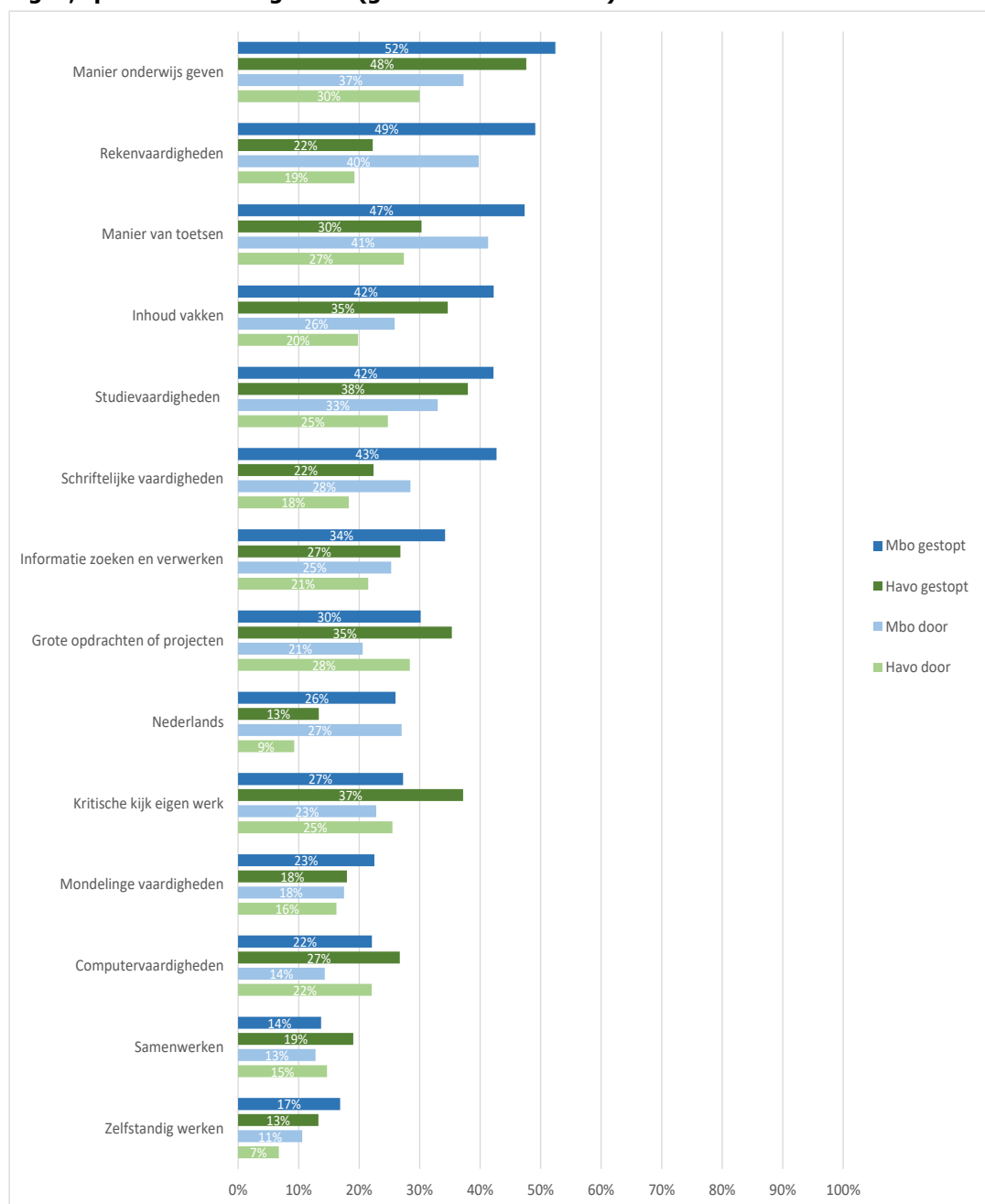
Stoppende mbo-studenten zijn het vaakst ontevreden over de manier van onderwijs geven; dit geldt voor maar liefst meer dan de helft van de mbo-stoppers. Ook over de aansluiting

<sup>8</sup> 'Wel goed' wordt gedefinieerd als minimaal een score van '4' op de volgende schaal: '1' (nee, volstrekt niet) - '5' (ja, zeer zeker). 'Niet goed' wordt gedefinieerd als een maximale score van '2'.

van de opleiding op hun rekenvaardigheden en over de manier van toetsen zijn mbo-stoppers vaak ontevreden (respectievelijk 49 en 47%).

Er blijken grote verschillen tussen mbo-studenten en havisten wat betreft de tevredenheid over de aansluiting van de opleiding op hun rekenvaardigheden, schriftelijke vaardigheden en de Nederlandse taal, alsook over de manier van toetsen. Op al deze thema's zijn de mbo-studenten vaker ontevreden, ongeacht of ze de studie stoppen of voortzetten.

**Figuur 6.3 Percentage studenten dat aangeeft dat de studie '(zeer) slecht'<sup>9</sup> aansluit op eigen, specifieke vaardigheden (gemeten in december)**



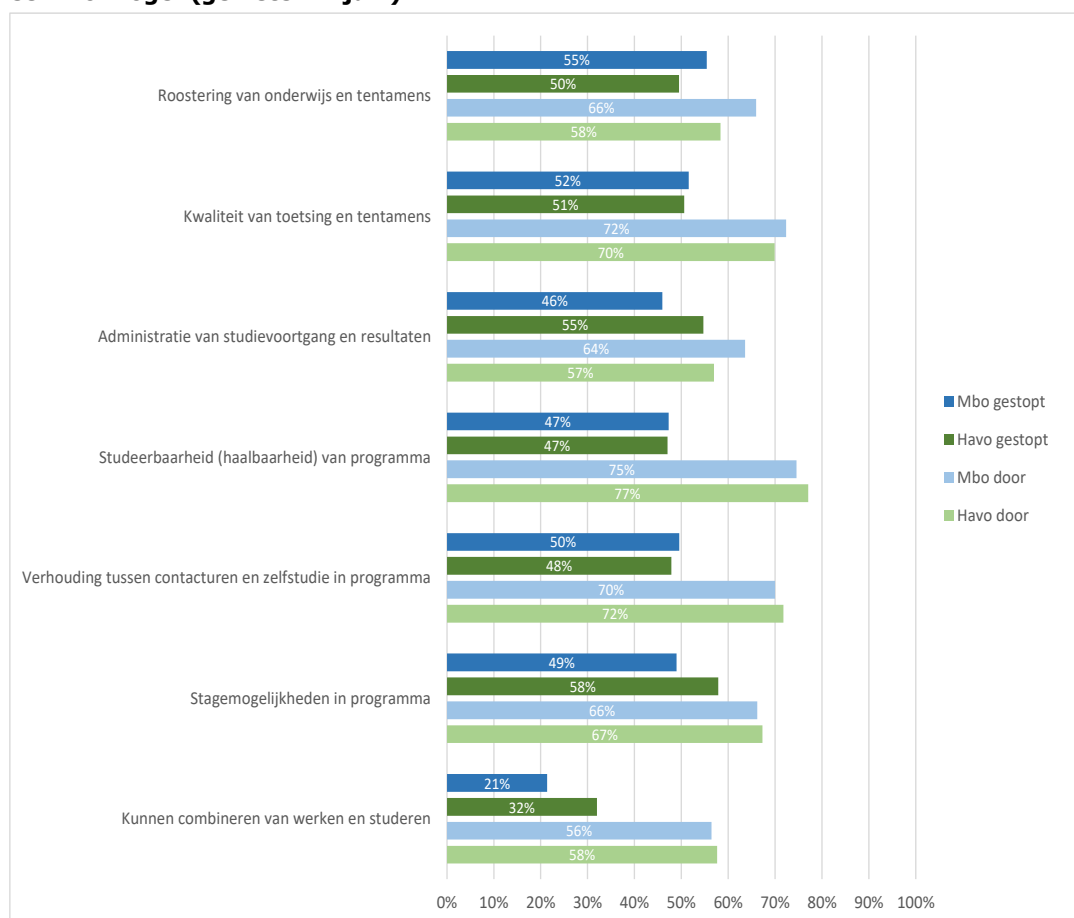
N: (mbo gestopt = 276) (havo gestopt = 491) (mbo door = 1.146) (havo door = 2.341)

<sup>9</sup> Gedefinieerd als een maximale score van '2' op een schaal van '1' (zeer slecht) tot en met '5' (zeer goed).

## 6.4 Oordeel studeerbaarheid van de opleiding

De studeerbaarheid van de opleiding is aan de hand van verschillende stellingen uitgevraagd. Figuur 6.4 laat zien dat mbo-studenten die uiteindelijk hun hbo-opleiding stoppen de haalbaarheid van het opleidingsprogramma veel minder vaak een hoge waardering geven dan de mbo-studenten die doorstuderen. Zo geeft 47% van de mbo-stoppers een 7 of hoger, tegen 75% van de mbo-doorstudeerders.

**Figuur 6.4 Percentage studenten dat specifieke aspecten van de opleiding beoordeelt met een 7 of hoger (gemeten in juni)**

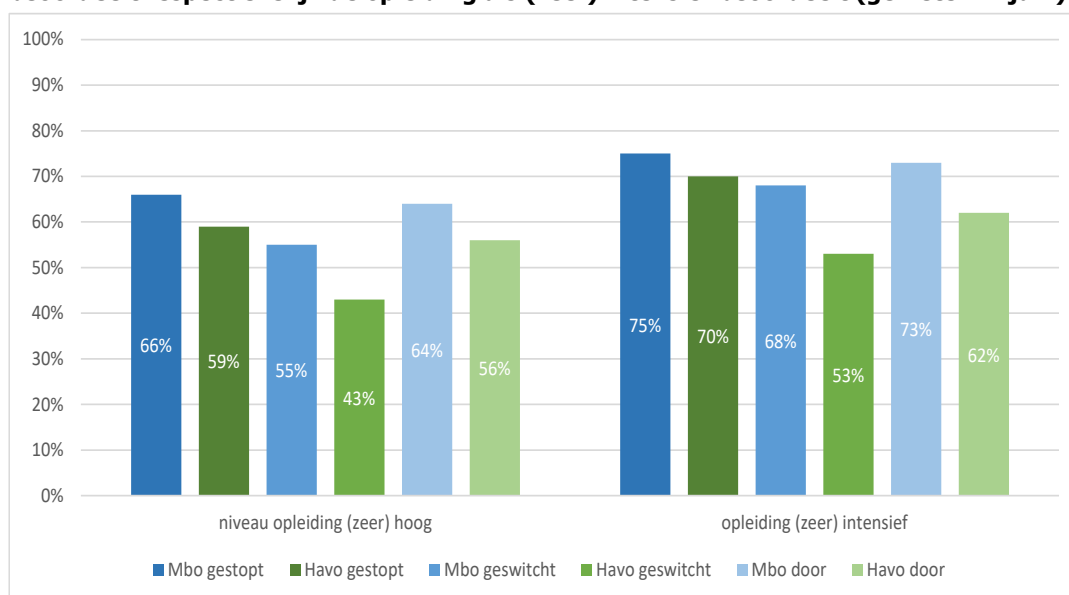


*N: (mbo gestopt = 230) (havo gestopt = 401) (mbo door = 2.341) (havo door = 4.009)*

Ook geven de mbo-stoppers de verhouding tussen contacturen en zelfstudie in het programma (verschil van 20 procentpunten) en de kwaliteit van de toetsing en tentamens (verschil van 20 procentpunten) minder vaak een hoog cijfer. Het grootste verschil zit hem echter in het kunnen combineren van werk en studie: mbo-stoppers beoordelen dit aspect veel minder vaak met een goed cijfer dan de mbo-doorstudeerders (35 procentpunten). Over de werk-studie combinatie de mbo-stoppers het minst vaak tevreden. Er zijn tot slot geen grote verschillen tussen mbo-studenten en havisten in deze beoordelingen.



**Figuur 6.5** Percentage studenten dat het niveau van de opleiding als (zeer) hoog beoordeelt respectievelijk de opleiding als (zeer) intensief beoordeelt (gemeten in juni)



*N: (mbo gestopt = 230) (havo gestopt = 401) (mbo geswitcht = 188) (havo geswitcht = 523) (mbo door = 2.341) (havo door = 4.009)*

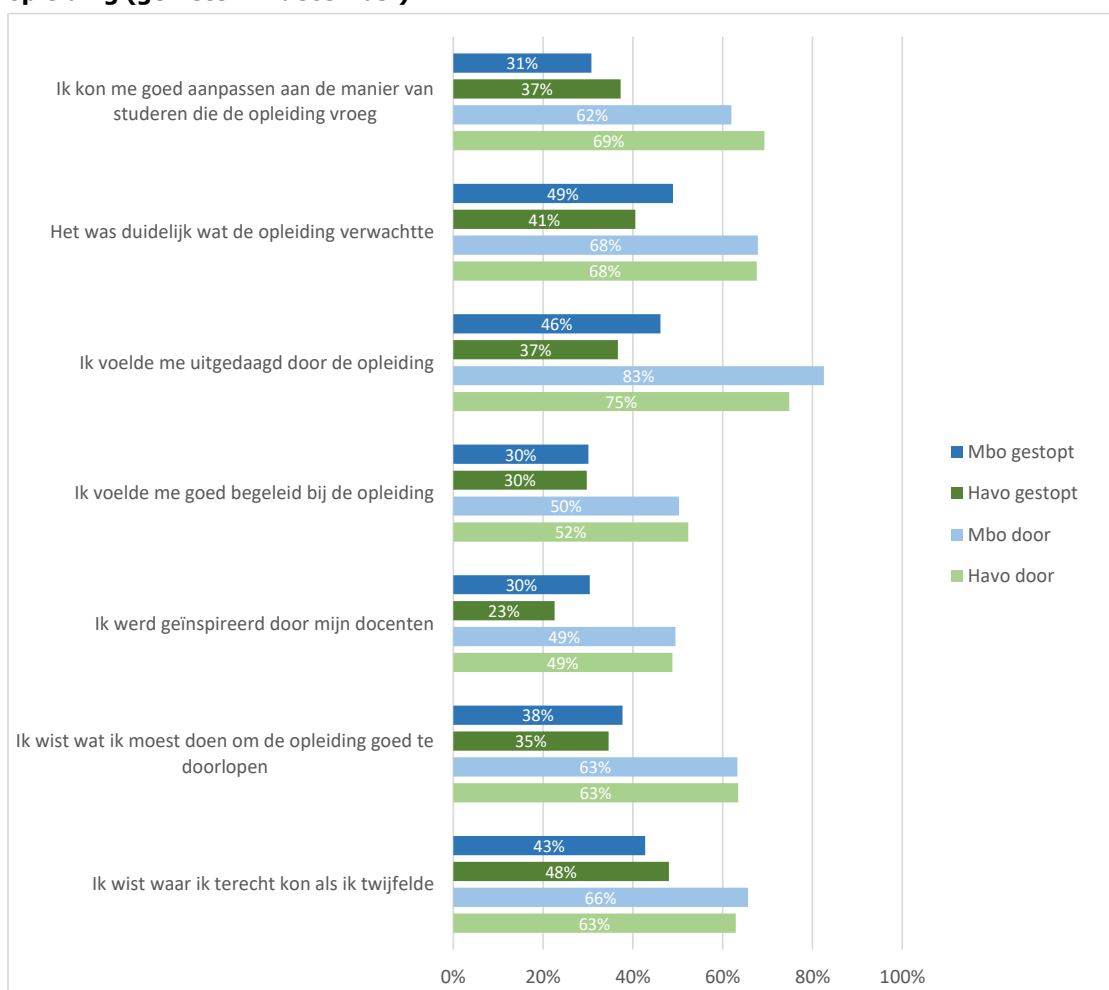
Wat betreft de beoordeling van het niveau van de opleiding zijn er weinig verschillen tussen mbo-studenten die stoppen en mbo-studenten die doorstuderen (zie figuur 6.5). Dit geldt ook voor de beoordeling van de intensiteit van de opleiding. Opvallend genoeg beoordelen de mbo-switchers het niveau van de opleiding en de intensiteit van de opleiding minder vaak als hoog dan de mbo-stoppers én mbo-doorstudeerders, met name onder havisten. Wat betreft de stoppers en doorstudeerders zijn er geen grote verschillen tussen mbo-studenten en havisten.

## 6.5 Integratie in de opleiding

Wanneer we kijken naar de integratie van de studenten in de opleiding, dan zien we grote verschillen tussen de stoppende mbo-studenten en doorstuderende mbo-studenten (figuur 6.6).

De mbo-stoppers scoren op alle aspecten slechter dan de mbo-doorstudeerders. Zo geven mbo-stoppers veel minder vaak aan dat ze zich goed konden aanpassen aan de manier van studeren die de opleiding vraagt (31% versus 62% bij doorstudeerders), voelt 46% van de stoppers zich uitgedaagd door de opleiding tegen 83% van de doorstudeerders, geeft 38% van de mbo-stoppers aan te weten wat ze misten doen om de opleiding te doorlopen (tegen 63% van de doorstudeerders). Daarnaast geeft 43% van de stoppers aan te weten waar ze terecht konden als ze twijfelden (tegen 66% van de mbo-doorstudeerders) en voelt slechts 30% van de mbo-stoppers zich goed begeleid door de opleiding (tegen 50% van de doorstudeerders).

**Figuur 6.6 Percentage studenten dat het eens<sup>10</sup> is met genoemde stellingen over de opleiding (gemeten in december)**



N: (mbo gestopt = 289) (havo gestopt = 484) (mbo door = 1.310) (havo door = 2.327)

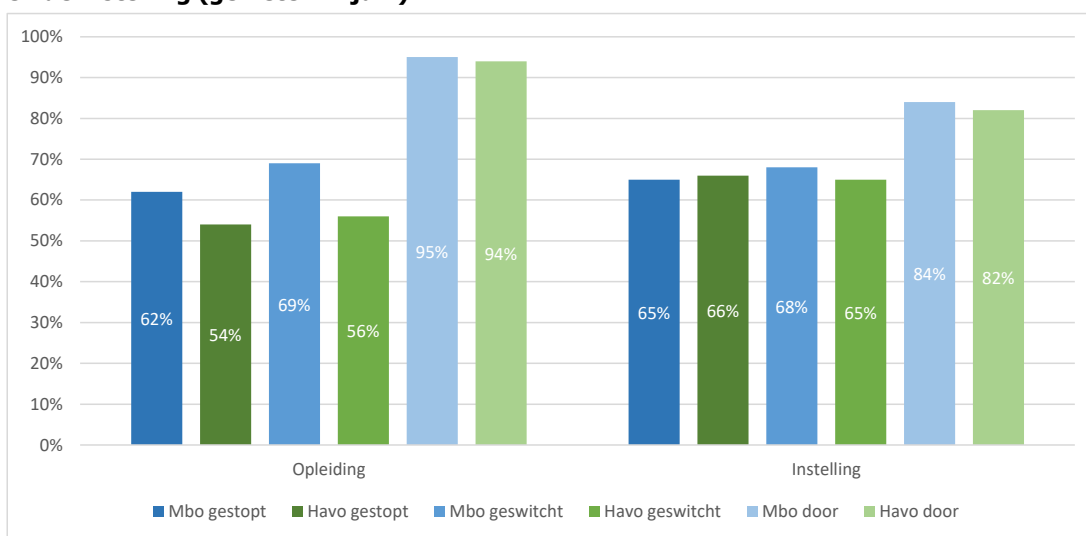
Bij havisten zijn dezelfde verschillen zichtbaar tussen havisten die uiteindelijk stoppen en havisten die hun opleiding blijven volgen. Havisten wijken op dit thema nauwelijks af van de mbo-studenten. Met andere woorden, zowel een groot deel van mbo-stoppers als de havo-stoppers geeft aan niet goed geïntegreerd te zijn in hun opleiding.

## 6.6 Eindoordeel studie

Bijna alle mbo-doorstudeerders beoordelen de opleiding met een 7 of hoger. Onder de mbo-stoppers is het aandeel iets meer dan tweederde. De switchers nemen een middenpositie in. De mbo-stoppers en de mbo-doorstudeerders verschillen wat betreft de beoordeling van de instelling. Een grote meerderheid van de doorstudeerders beoordeelt de instelling met een 7 of hoger. Bij de mbo-stoppers iets meer dan de helft. De havisten en mbo-studenten verschillen hierin niet veel van elkaar. Alleen bij de switchers zijn er verschillen. De mbo-switchers beoordelen de opleiding vaker met een 7 of hoger dan de havo-switchers (verschil van 14 procentpunten).

<sup>10</sup> Gedefinieerd als een minimale score van '4' op de volgende schaal: '1' (zeer mee oneens) - '5' (zeer mee eens).

**Figuur 6.7 Percentage studenten dat als eindoordeel een 7 of hoger geeft aan de opleiding en de instelling (gemeten in juni)**



*N: (mbo gestopt = 230) (havo gestopt = 401) (mbo geswitcht = 188) (havo geswitcht = 523) (mbo door = 2.341) (havo door = 4.009)*



## 7 Samenvatting & Conclusies

Hoe verschillen mbo-studenten die uitvallen op het hbo van studenten die na het eerste jaar hbo hun studie vervolgen? Dat is de hoofdvraag van dit rapport.

Om een antwoord op deze vraag te krijgen zijn studenten via de Startmonitor bij aanvang én gedurende hun studie bevroegd over studiekeuze, verwachtingen, prestaties en beleving van de studie. Vervolgens is achteraf vastgesteld of de bevroegde studenten dezelfde studie zijn blijven volgen of dat ze uitgevallen zijn.

Hierdoor krijgen we inzicht in de verschillen tussen twee groepen: 1) mbo-studenten die besluiten te stoppen met hun hbo-studie (mbo-stoppers) en mbo-studenten die dezelfde studie blijven volgen (mbo-doorstudeerders). Tevens kunnen we deze groepen vergelijken met havisten.

Wat levert dit op? Mbo-studenten die met hun hbo-studie stoppen geven reeds bij aanvang van de studie aan minder overtuigd te zijn van hun studiekeuze dan mbo-studenten die de studie wel zullen blijven volgen. Ook geven mbo-stoppers beduidend minder vaak aan goed tot zeer goed te hebben nagedacht over hun studiekeuze dan mbo-doorstudeerders en minder vaak voldoende tot veel informatie over de studie te hebben verzameld.

Mbo-studenten die gedurende het eerste jaar stoppen met een hbo-studie, beginnen dus anders aan hun opleiding dan mbo-studenten die de opleiding zullen blijven volgen. Echter, dit blijkt niet alleen voor mbo-studenten op te gaan. Onder havisten zien we vergelijkbare verschillen tussen studenten die het eerste jaar stoppen en studenten die doorstuderen.

Wel hebben mbo-studenten beduidend hogere verwachtingen van het studieniveau dan havisten. Daarin verschillen stoppers niet van doorstudeerders: mbo-studenten die stoppen en die doorstuderen hebben even hoge verwachtingen.

Ook wat betreft de *verwachte* studieproblemen lijken er bij de aanvang van de studie geen verschillen te zijn tussen mbo-studenten die uiteindelijk zullen stoppen en die die zullen doorstuderen. Zowel mbo-studenten die stoppen als die doorstuderen, verwachten nauwelijks studieproblemen; alleen bij wiskunde. Wel lijken stoppers minder vertrouwen te hebben in het succesvol afronden van de studie dan doorstudeerders. Dat verschil zien we ook tussen havo-stoppers en havo-doorstudeerders.

Ook wat betreft de *ervaren* studieproblemen zijn er nauwelijks verschillen tussen mbo-stoppers en mbo-doorstudeerders. Wel in de inzet voor de studie en zaken als het plannen van de studie, de mate van afleiding buiten de studie en het zich inspannen bij oninteressante delen. Dan zijn er wel duidelijke verschillen. Mbo-studenten die zullen stoppen geven aan met deze zaken beduidend méér moeite te hebben dan mbo-doorstudeerders. Eenzelfde verschil zien we terug tussen havisten die stoppen en havisten die doorstuderen.

Ook het zich thuisvoelen in de opleiding of de instelling blijkt voor mbo-stoppers én havo-stoppers een kritisch punt. Studenten die hun zullen studie stoppen geven namelijk

gedurende hun studie aan zich veel minder vaak thuis te voelen in de opleiding, instelling en bij docenten en medestudenten dan studenten die de studie blijven volgen. Van alle vragen die aan studenten gesteld zijn, zien we in de categorie 'thuisvoelen' de grootste verschillen tussen doorstudeerders en stoppers. Zo geeft nog niet de helft van de mbo-studenten die zullen stoppen aan zich gedurende de studie thuis te voelen in de opleiding, tegen bijna 90% van de mbo-studenten die doorgaan. Bij havisten is het verschil vergelijkbaar. Ook wat betreft het contact met medewerkers van de opleiding blijken er verschillen. Mbo-studenten én havisten die uiteindelijk stoppen geven tijdens de studie aanzienlijk vaker aan dat ze meer contact willen hebben met de studieadviseur, de studieloopbaanbegeleider, docenten en de mentor. Slechts 1 op de 3 stoppers (zowel mbo als havo) geeft aan zich goed begeleid te voelen bij de opleiding, tegen 1 op de 2 (mbo en havo) studenten die doorstuderen.

Al met al lijkt het niet verwonderlijk dat, terugkijkend op het eerste jaar, mbo-studenten die uiteindelijk stoppen, veel vaker hebben aangegeven dat het beeld dat ze vooraf van de opleiding hadden niet klopte. Dat geldt overigens ook voor havo-studenten die uiteindelijk zijn gestopt.

Een opvallende uitkomst is dat veel mbo-studenten aangeven dat de studie (zeer) slecht aansluit bij hun vooropleiding, en dat op dit thema slechts kleine verschillen waarneembaar zijn tussen stoppers en doorstudeerders. Zo geeft tussen de 40 en 50% van de mbo-stoppers aan dat de studie slecht aansluit in de manier van onderwijs geven, de beheersing van rekenvaardigheden schriftelijke vaardigheden, de manier van toetsen, de inhoud van de vakken en de gevraagde studievoordigheden. Ook 25-50% van de mbo-studenten die doorstuderen, geeft aan dat de aansluiting op deze vlakken (zeer) slecht is. Havisten die stoppen en doorstuderen, blijken overigens ook kritisch over de meeste van deze zaken.

De in dit rapport gepresenteerde resultaten leiden tot de volgende conclusies:

- 1 Mbo-studenten die stoppen met hun hbo-studie blijken nauwelijks te verschillen wat betreft studiekeuze, verwachtingen, prestaties en beleving van mbo-studenten die doorstromen of havisten die uitvallen.
- 2 Er lijken dan ook algemene aansluitingsproblemen te zijn voor zowel mbo-studenten als havisten.
- 3 Een veel gehoorde verklaring voor de uitval van mbo-studenten op het hbo is dat zij het inhoudelijk niet bij zouden kunnen benen. Studenten zelf spreken dit tegen: mbo-studenten die stoppen ervaren niet beduidend meer studieproblemen dan mbo-doorstudeerders of havo-stoppers.
- 4 De grootste verschillen tussen studenten die doorstuderen en stoppen zijn gevonden op het gebied van zich thuisvoelen op het hbo: studenten die uiteindelijk stoppen (zowel mbo-studenten als havisten) voelen zich veel minder vaak thuis in de opleiding en de instelling en bij de docenten en medestudenten dan studenten die doorstuderen.
- 5 In zijn algemeenheid kan er op basis van deze resultaten dan ook gesteld worden dat een focus op het ontbreken van inhoudelijke kennis bij mbo-studenten die uitvallen op het hbo niet voldoende zal zijn om de doorstroom mbo-hbo te verbeteren.

- 6 Verder onderzoek zal moeten uitwijzen welke factoren, binnen welke context, bepalend zijn voor het uitvallen van studenten in het hbo.





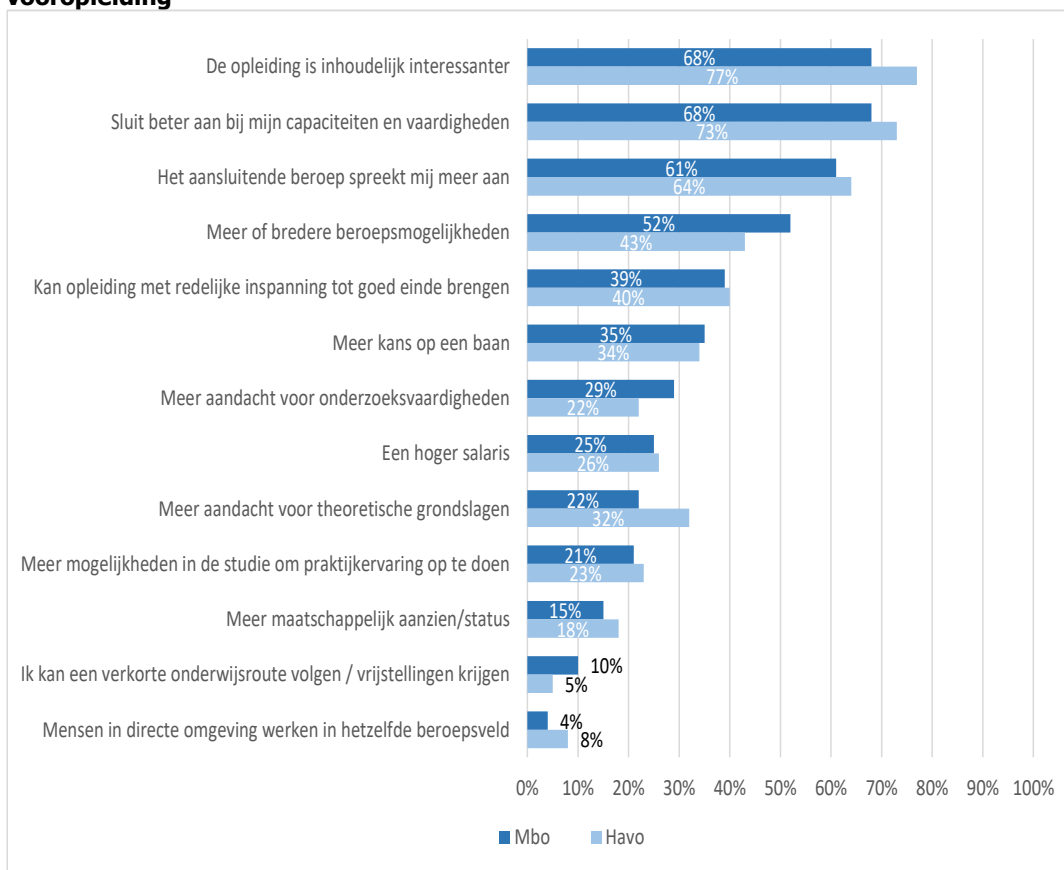
## Literatuur

- Bormans, R. (2016). De cijfers spreken. Weblog gepubliceerd op <https://www.hogeschoolrotterdam.nl/hogeschool/nieuws/blog-ron-bormans/ontmoeting-68--de-cijfers-spreken/>
- Bussemaker, J. (2016). *Samen ten strijde tegen ongelijkheid*. Weblog gepubliceerd op: <https://www.rijksoverheid.nl/regering/inhoud/bewindspersonen/jet-bussemaker/weblog/2015/samen-ten-strijde-tegen-ongelijkheid>.
- Mbo-Today (2016). Betere samenwerking kan uitval terugdringen. Verslag van CINOP Lentesessie op: <http://mbo-today.nl/betere-samenwerking-kan-uitval-terugdringen/>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, (2015). *De waarde(n) van weten. Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek 2015-2025*. Den Haag: Ministerie van OCW.
- Scienceguide (2016). *Naar betere MBO-HBO-doorstroom*. Te lezen op: <http://www.scienceguide.nl/201603/naar-betere-mbo-hbo-doorstroom.aspx>
- SCP (2016). *Wikken en wegen in het hoger onderwijs. Over studieloopbanen en instellingsbeleid*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Vink, A. (2016). *Het Nederlandse hbo segregeert de samenleving. Rotterdam doet er wat aan*. Gepubliceerd op De Correspondent: <https://decorrespondent.nl/4595/Het-Nederlandse-hbo-segregeert-de-samenleving-Rotterdam-doet-er-wat-aan/164972005880-cf4267dd>
- Woelders, L. & Lovert, T. (2014). *Merkbaar en meetbaar succesvol doorstuderen. Onderwijsinnovatie*, dec. 2014.



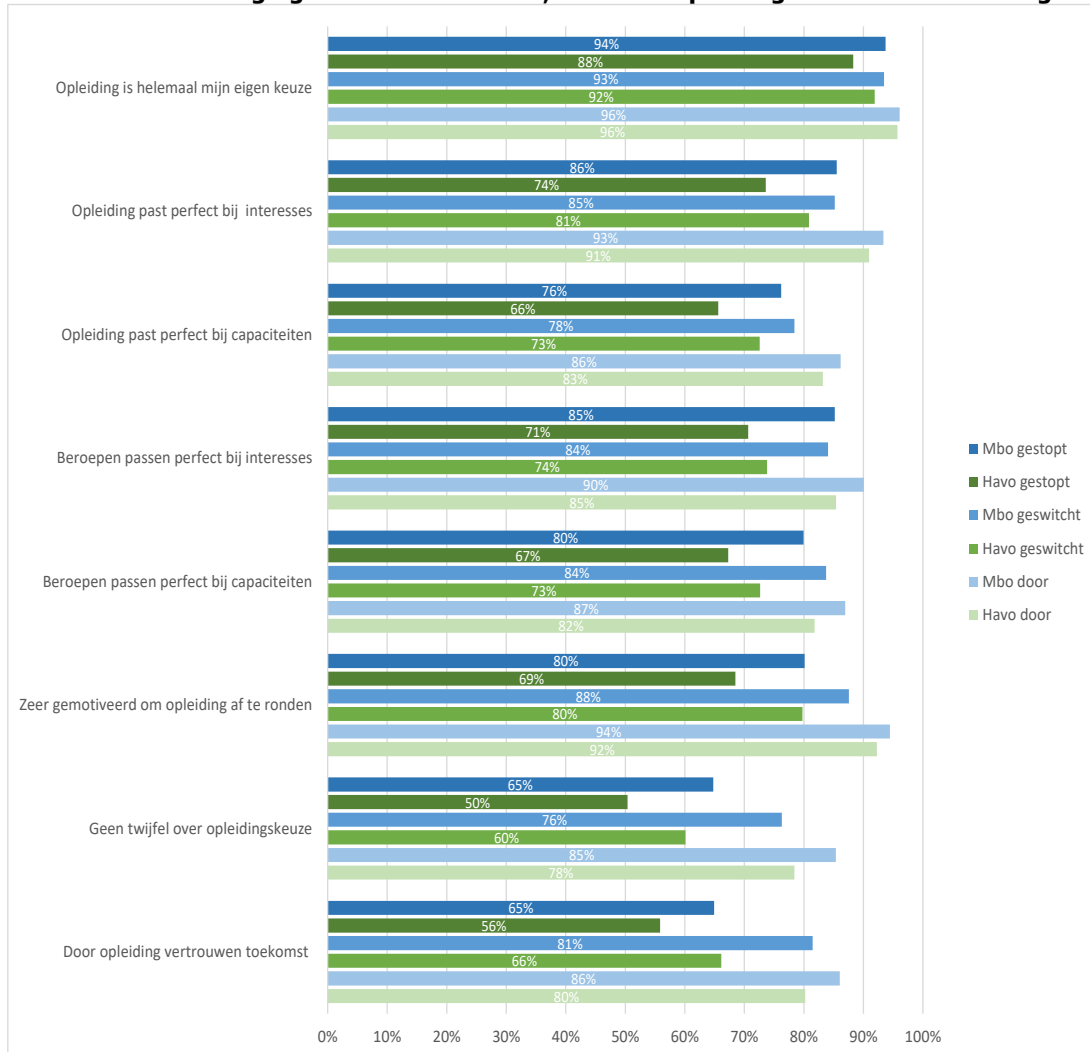
## Bijlage I

**Tabel B1.1 Percentage switchende studenten dat aangeeft dat mogelijke redenen en (belangrijke rol) hebben gespeeld bij de keuze voor de tweede opleiding; naar vooropleiding**



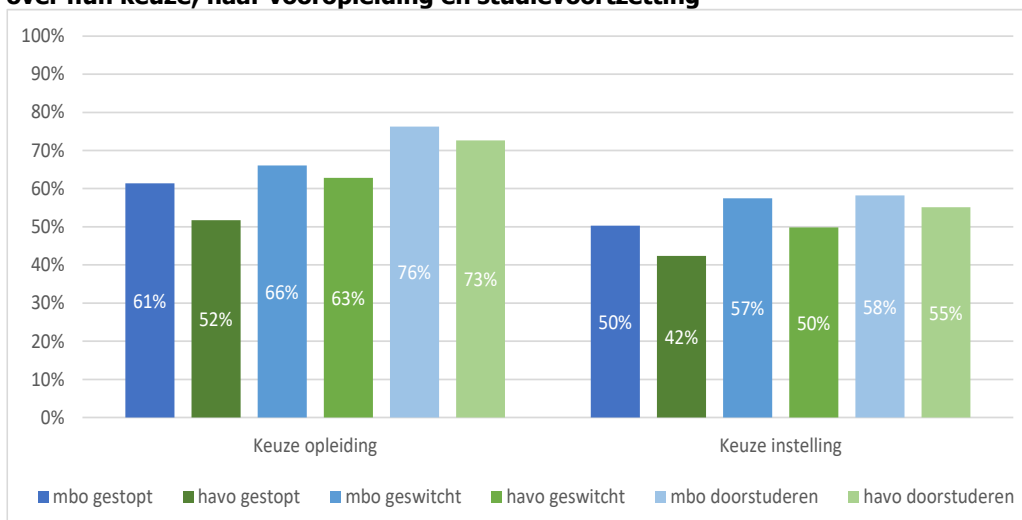
N: (mbo = 205) (havo = 635)

**Tabel B1.2 Percentage studenten dat aangeeft het '(zeer) eens' te zijn met stellingen omtrent hun overtuiging van de studiekeuze; naar vooropleiding en studievoortzetting**



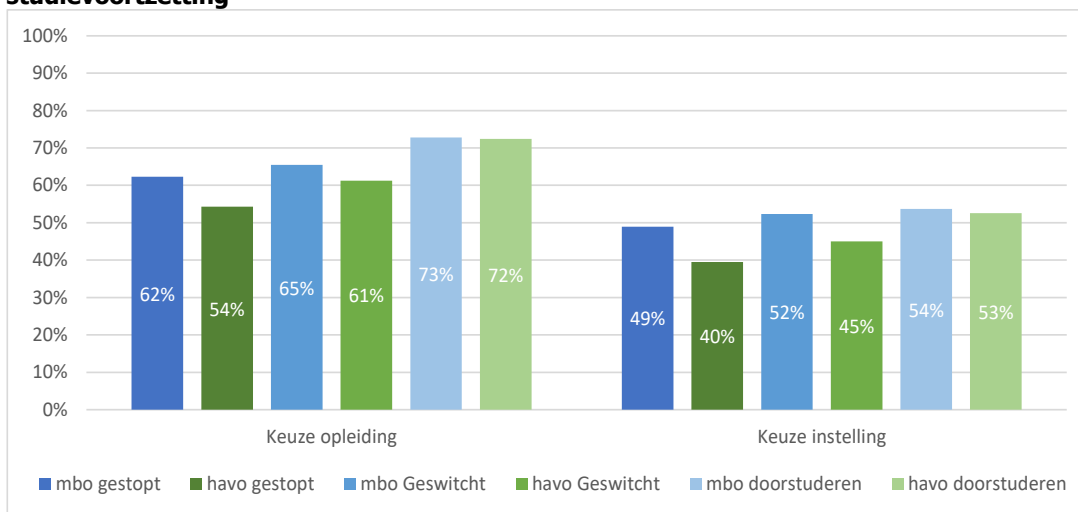
*N: (mbo gestopt = 431) (mbo geswitcht = 287) (mbo door = 2350) (havo gestopt = 712) (havo geswitcht = 794) (havo door = 4.042)*

**Tabel B1.3 Percentage studenten dat aangeeft 'goed' tot 'zeer goed' te hebben nagedacht over hun keuze; naar vooropleiding en studievoortzetting**



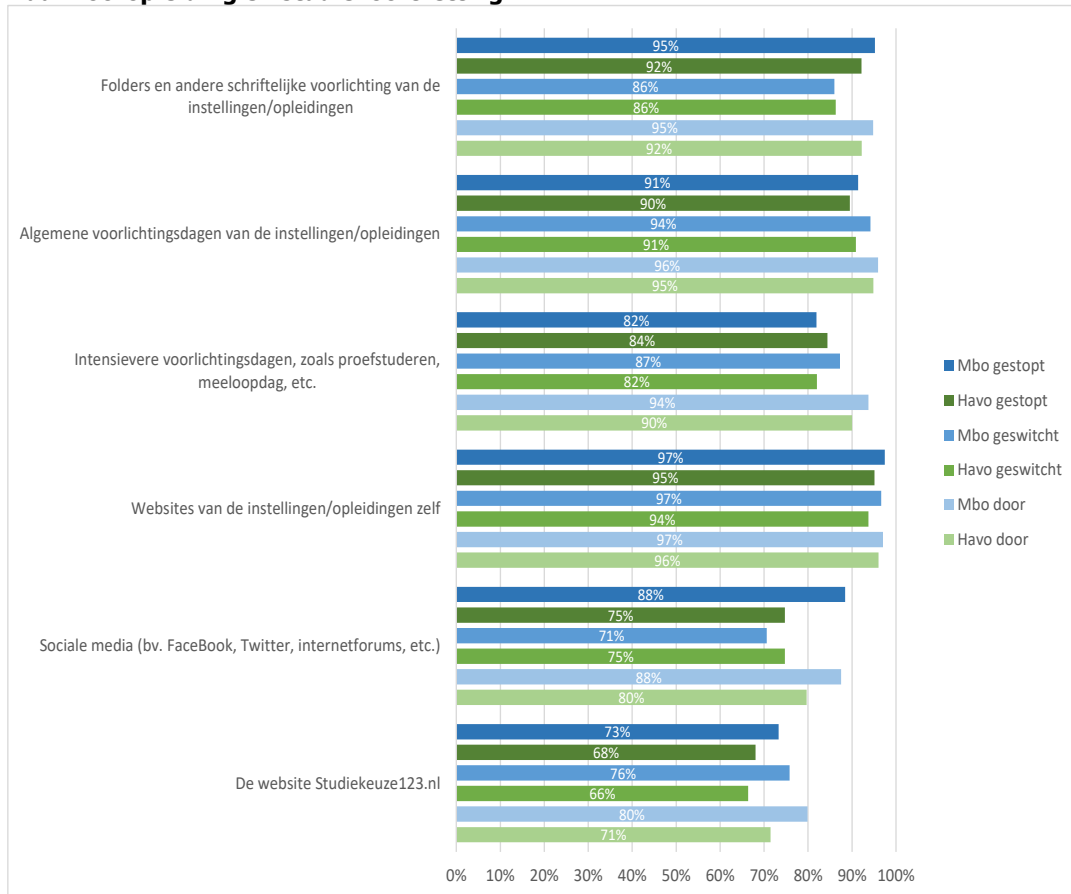
*N: (mbo gestopt = 436) (havo gestopt = 721) (mbo geswitcht = 296) (havo geswitcht = 813) (mbo door = 2.381) (havo door = 4.123)*

**Tabel B1.4 Percentage studenten dat aangeeft zelf 'veel' tot 'meer dan voldoende' informatie te hebben verzameld voor het maken van hun keuze; naar vooropleiding en studievoortzetting**



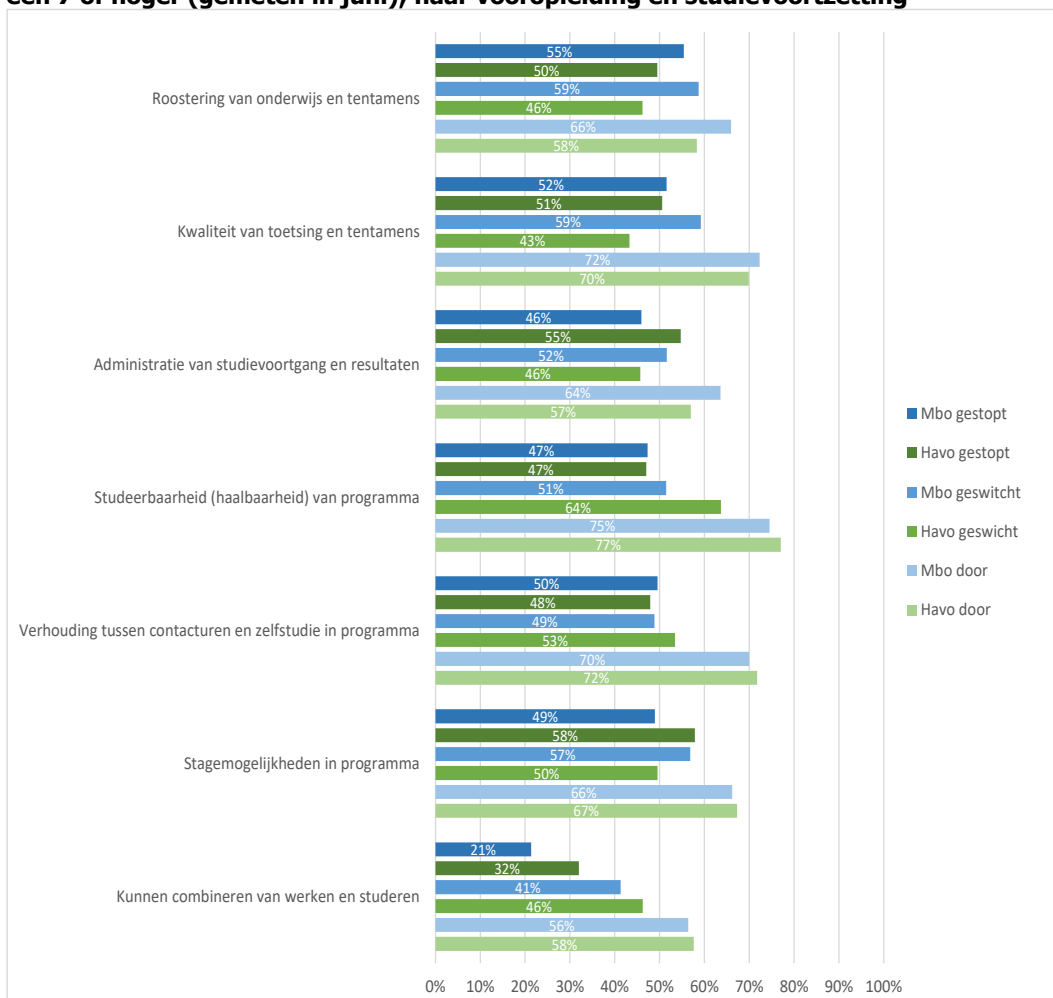
*N: (mbo gestopt = 436) (havo gestopt = 721) (mbo geswitcht = 296) (havo geswitcht = 813) (mbo door = 2.381) (havo door = 4.123)*

**Tabel B1.5 Welke voorlichting hebben studenten gebruikt m.b.t. de gekozen opleiding?  
Naar vooropleiding en studievoortzetting**



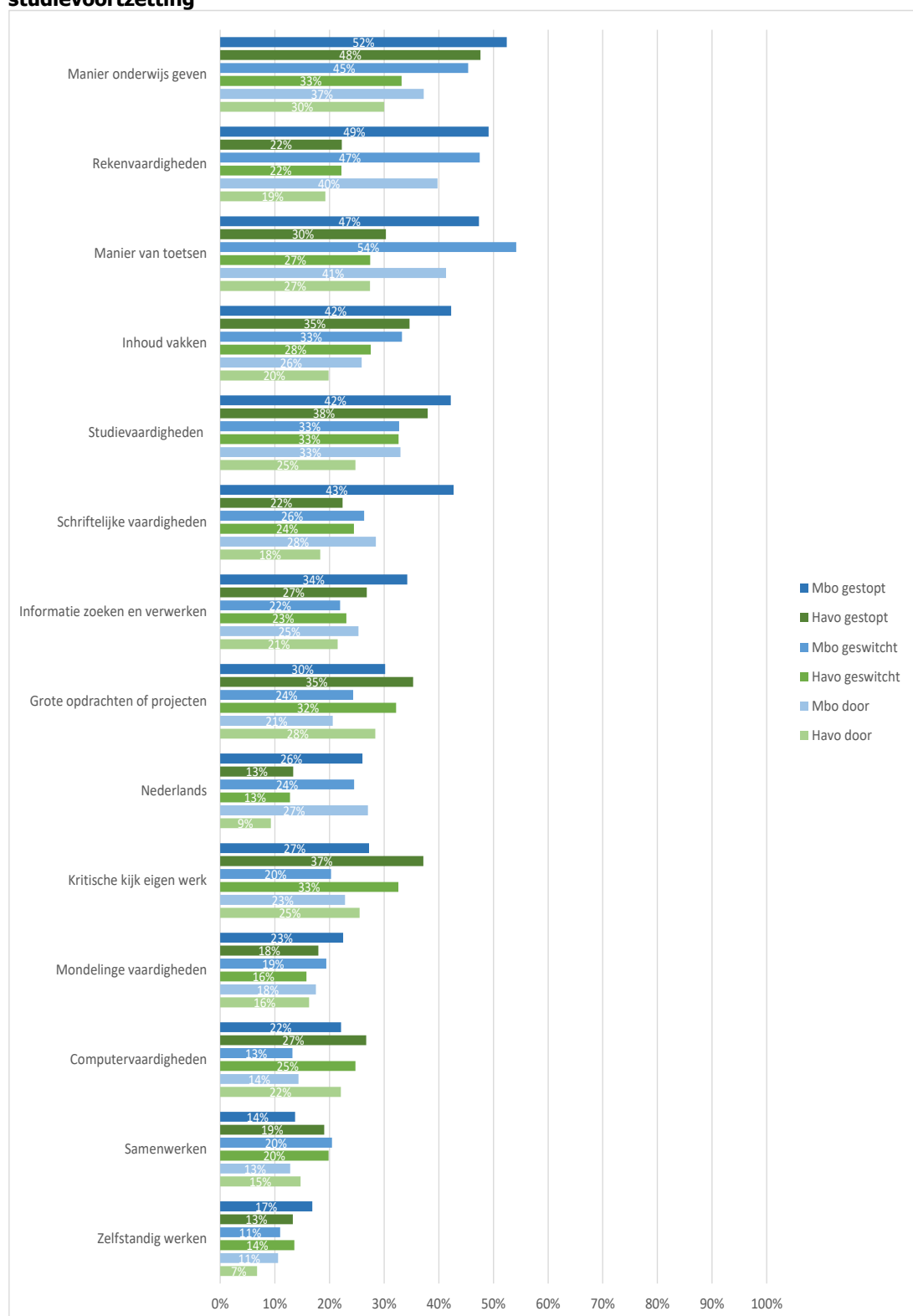
*N: (mbo gestopt = 75) (havo gestopt = 260) (mbo geswitcht = 47) (havo geswitcht = 302) (mbo door = 319) (havo door = 1.451)*

**Tabel B1.6 Percentage studenten dat specifieke aspecten van de opleiding beoordeelt met een 7 of hoger (gemeten in juni); naar vooropleiding en studievoortzetting**



*N: (mbo gestopt = 230) (havo gestopt = 401) (mbo geswitcht = 188) (havo geswitcht = 523) (mbo door = 2.341) (havo door = 4.009)*

**Tabel B1.7 Percentage studenten dat aangeeft dat de studie '(zeer) slecht'<sup>11</sup> aansluit op eigen, specifieke vaardigheden (gemeten in december); naar vooropleiding en studievoortzetting**

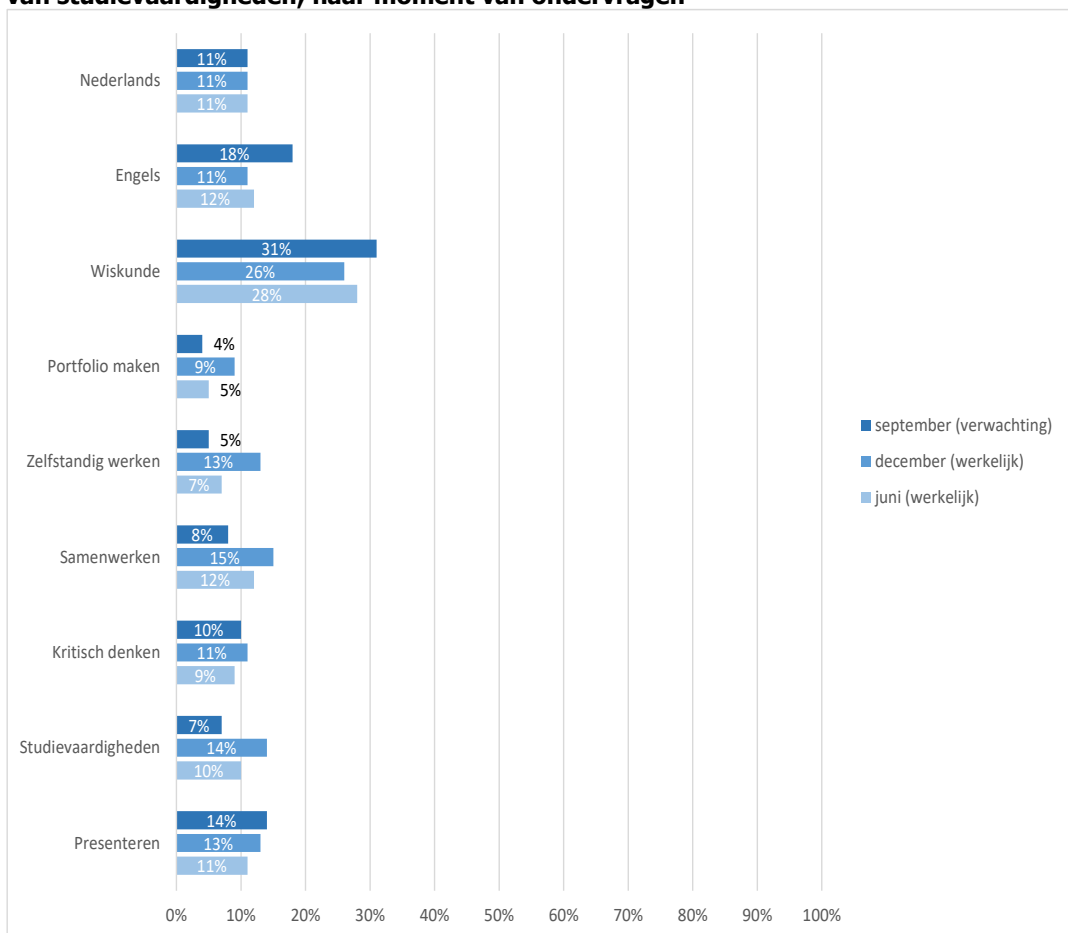


N: (mbo gestopt = 276) (havo gestopt = 491) (mbo geswitcht = 152) (havo geswitcht = 427) (mbo door = 1.146) (havo door = 2.341)

<sup>11</sup> Gedefinieerd als een maximale score van '2' op een schaal van '1' (zeer slecht) tot en met '5' (zeer goed).



**Tabel B1.8 Percentage studenten dat aangeeft studieproblemen te verwachten bij aanvang van de opleiding<sup>12</sup> en werkelijk studieproblemen te ondervinden<sup>13</sup> op het gebied van studievaardigheden; naar moment van ondervragen**

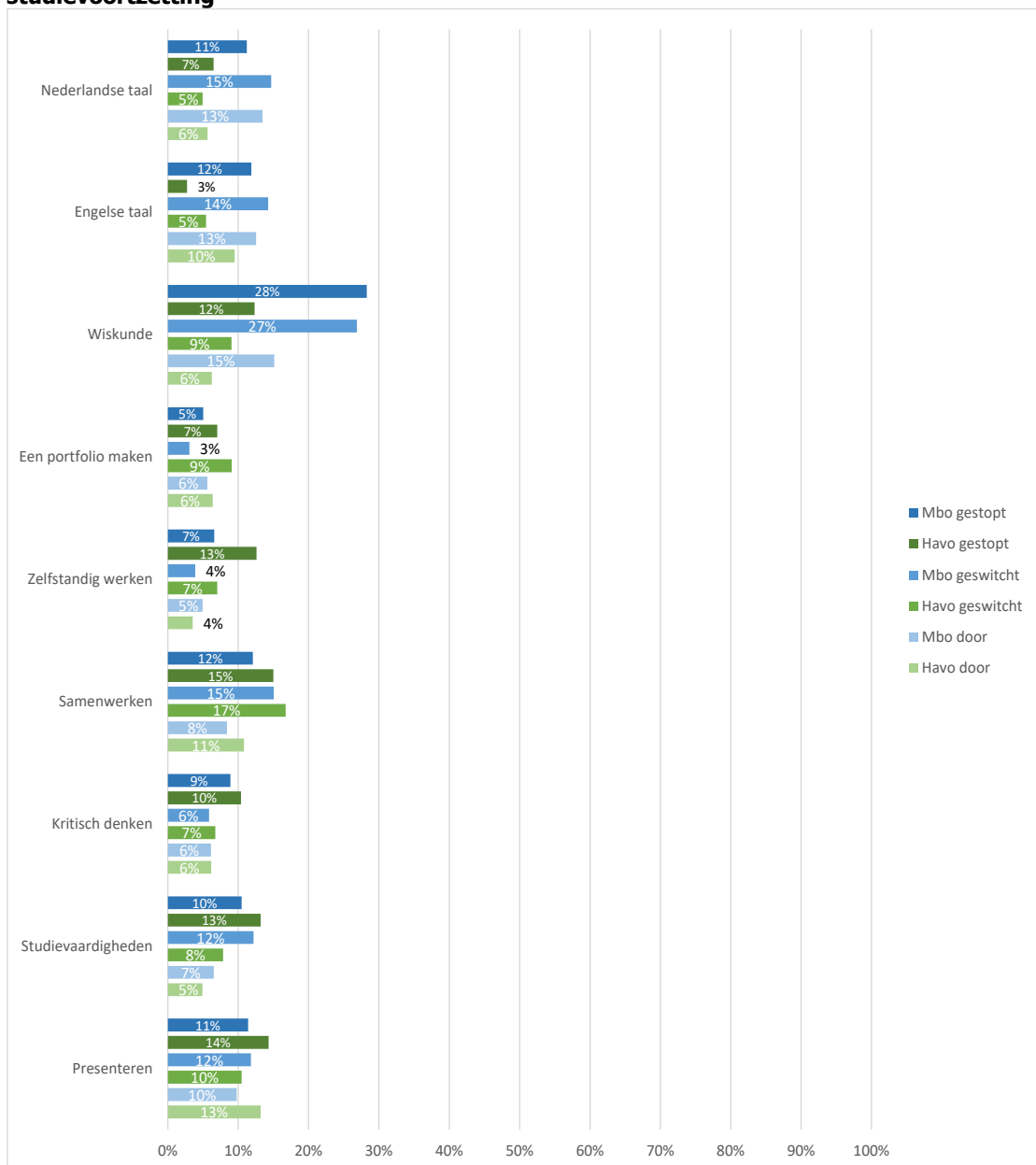


*N: (september = 431) (december = 304) (juni = 230)*

<sup>12</sup> Gemeten in september. Gedefinieerd als 'ja', met de overige antwoordmogelijkheden 'misschien/weet niet' en 'nee'.

<sup>13</sup> Gemeten in december en juni. Gedefinieerd als een minimale score van '4' op een schaal van '1' (volstrekt niet) tot en met '5' (zeer sterk).

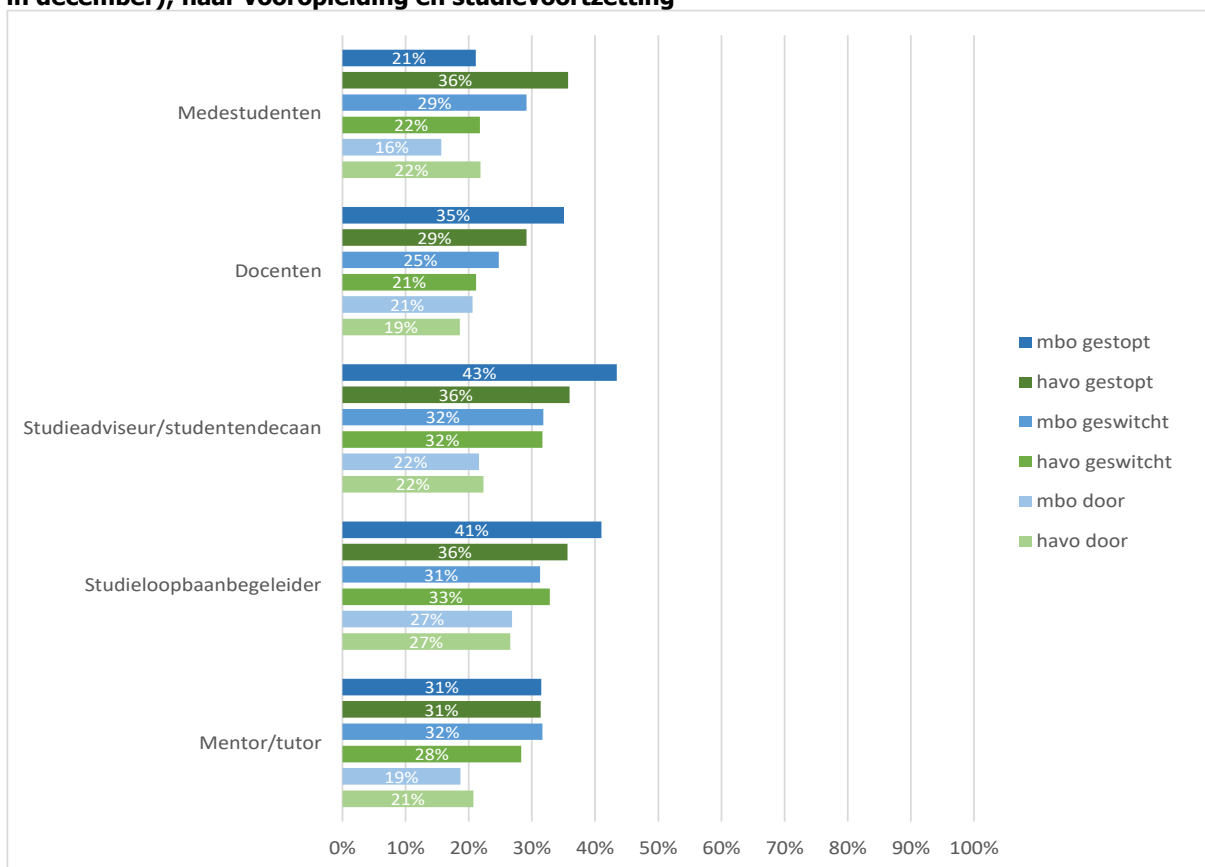
**Tabel B1.9 Percentage studenten dat aan het einde van het 1e studiejaar (juni) studieproblemen<sup>14</sup> ondervindt op het gebied van vaardigheden; naar vooropleiding en studievoortzetting**



N: (mbo gestopt = 230) (havo gestopt = 401) (mbo geswitcht = 188) (havo geswitcht = 523) (mbo door = 2.341) (havo door = 4.009)

<sup>14</sup> Bij deze vraag gedefinieerd als een minimale score van '4' op een schaal van '1' (volstrekt niet) tot en met '5' (zeer sterk).

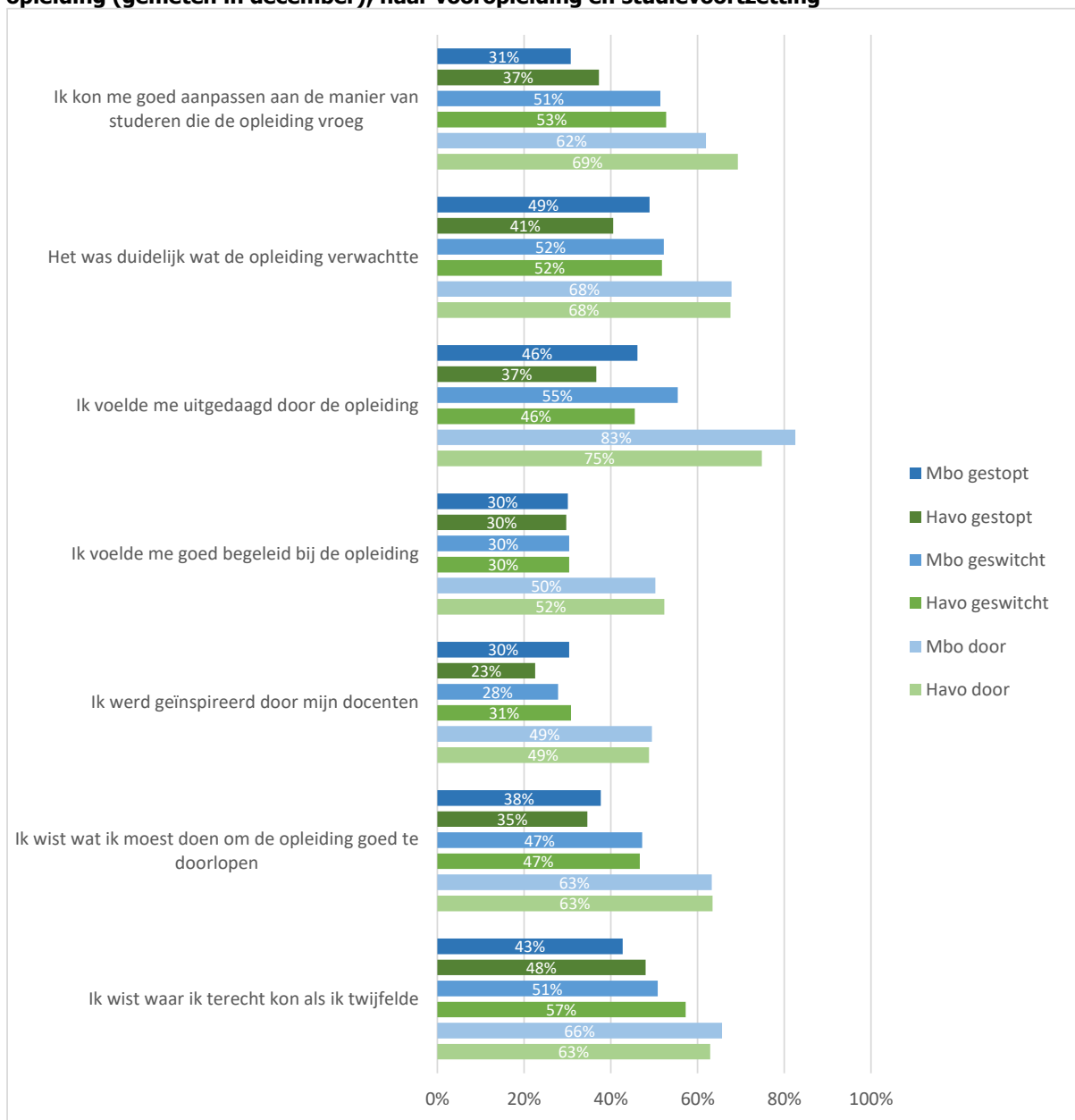
**Tabel B1.10 Percentage studenten dat aangeeft méér contact<sup>15</sup> gewild te hebben met de medestudenten, docenten, studieadviseur, studieloopbaanbegeleider en mentor (gemeten in december); naar vooropleiding en studievoortzetting**



N: (mbo gestopt = 291) (havo gestopt = 484) (mbo geswitcht = 146) (havo geswitcht = 421) (mbo door = 1.313) (havo door = 2.331)

<sup>15</sup> Gedefinieerd als een maximale score van '2' op de volgende schaal: '1' (graag meer), '3' (tevreden zo), '5' (graag minder).

**Tabel B1.11 Percentage studenten dat het eens<sup>16</sup> is met genoemde stellingen over de opleiding (gemeten in december); naar vooropleiding en studievoortzetting**



N: (mbo gestopt = 289) (havo gestopt = 484) (mbo geswitcht = 146) (havo geswitcht = 421) (mbo door = 1.310) (havo door = 2.327)

<sup>16</sup> Gedefinieerd als een minimale score van '4' op de volgende schaal: '1' (zeer mee oneens) - '5' (zeer mee eens).